

de Moeial

België - Belgique

P.P. - P.B.

1160 Oudergem

Gemeenteplein

BC31570

Studenttijdschrift van de Vrije Universiteit Brussel

Gratis en onbetaalbaar sinds 1983

Jaargang 32, nr. 2

Inhoud

Nieuws

- 4 **Maandoverzicht**
Wat u las op onze website
- 5 **Besparingen bij Brik**
Staat huisvestingstak ter discussie?
- 5 **Stuvoraad begroot in het rood**
"Volgens jaar weer in evenwicht"

Interview

- 10 **Ann Demeulemeester (NVAO)**
"De instellingsreview is geen blanco cheque"
- 13 **Dave Sinardet**
Federaal onderzoek ten dode opgeschreven
- 16 **Studenten in therapie**
Hype of noodzaak?
- 21 **Reeks: Millennials zijn van alle tijden**
An Van Ackerbroeck (65): "Ik was geëngageerd en avontuurlijk"

Reportage

- 6 **De ideologie van vertrouwen**
Vlaamse regering schrappt

gelijkekansenbudget hoger onderwijs

- 18 **Het leven van een labrat**
Kijkje achter de schermen in het VUB-dierproevenlabo

Opinie

- 3 **Edito**
Wij hebben last van planlast

- 24 **Snobs en boeren**
Wie graaft het graf voor de klassieke muziek?

- 26 **Collecto-test**
Monsieur Eric? Où êtes-vous?

Cultuur

- 29 **Berlinde De Bruyckere**
Paaldansers achter de grote ramen van het S.M.A.K

- 30 **Studentenconcert Koninklijk Conservatorium**
Publiekstrekker Peter Gülke dirigeert

- 31 **Cultuuragenda**
Op maat van een pintje

Colofon

Adres: Triomflaan 35, 1160 Brussel

Mail: redactie@demoeial.be

Web: www.demoeial.be

Hoofdredacteur: Ruben Claesen

Chef Nieuws: Stéphanie Romans

Chef Opinie: Joren Janssens

Redactieleden: Lars Breuls, Manly Callewaert, Charlotte De Grauwe, Sarah Fellahi, Leen Gijbels, Liza Diane Gordin, Sarah Hamdi, Quinten Joris, Scarlett Karoleva, Sabine Miedema, Ken Pieraerts, Emily Schennach, Ken Sody, Egide Van Der Heide,

Gaétan Verdikt, Paola Verhaert

Redactiemedewerkers: Emma de Backere, Lorena Dermaux, Maud De Vos, Marie Goderis, Marco Muilwijk, Sam Peeters, Margot Quix, Sofie Van Waeyenberghe, Yannick Verberckmoes, Samia Zerkak, Basel Zobieda

Fotografie: Manly Callewaert, Sarah Hamdi, Sarah Fellahi, Emily Schennach, Margot Quix, Basel Zobieda

Illustratie: Quinten Joris

Ereleden: M. Magits, Jean-Paul Sartre, Jim Van Leemput, S. Carmiggelt, Stig Geukens, Maurice De Wilde

Lay-out: Stéphanie Romans

Eindredactie: Egide van der Heide, Sam Peeters, Leen Gijbels, Liza Gordin, Marco Muilwijk, Joren Janssens, Stéphanie Romans, Ruben Claesen, Scarlett Karoleva

Verzonden naar drukker op: 18 oktober 2014

Jaarabonnement: 30 euro
Stuur uw aanvraag en adresgegevens naar redactie@demoeial.be

Oplage: 2000 exemplaren

Formaat: 210 mm x 297 mm

Verantwoordelijke uitgever: Ruben Claesen, de Moeial, Triomflaan 35, 1160 Oudergem

Planlast

“ We hebben alle tijd, hoor. Adem rustig in en uit. 't Is je eerste keer, dan is het logisch dat je je onzeker voelt.” Een gespannen vogeltje richt zich op. Hilde heet ze. Haar eerste keer bij de Centrale Verenging tegen Planlast.

“Ik ... ik ben Hilde”, kan ze nog net uitbrengen. Daarna stokken de woorden.

“Spreek het maar uit. Ook jij moet je eigen falen onder ogen zien.” Haar hoofdje buigt naar beneden. Ze ziet haar blauwe vest, haar nette broek. Stond ze nu maar op het dak van haar appartement, met de wind in haar haren.

“Ik ... ik heb last van ... planlast, ik heb last van planlast, meneer.”

Vier anderen in de kring knikken veelbetekenend. “Goed zo, Hilde, dat is de eerste stap! Wij moesten er ook door!” Een van hen klapt in de handen.

Naast Hilde zit een pafferige jongen, niet ouder dan zestien. Zijn witte T-shirt spant zich rond de navelstreek een weg naar binnen, recht in de warme vetkwab. De jongen kijkt ijlend voor zich uit. Zijn lippen bewegen, maar iets hoorbaars komt niet uit zijn mond.

“Laat één ding duidelijk zijn: alleen jij kan jezelf helpen.” De ogen van de gespreksleider wisselen het zicht op Hilde in voor een panoramische blik op de rest van de kring. “Wie kan jullie helpen?”

“Alleen ik kan mezelf helpen”, dreunden de andere vier. “Onthoud dat, Hilde: alleen jij kan jezelf helpen. Maar goed, vertel ons je verhaal.”

Hilde gaat terug zitten. Intussen begint de zweetbom naast haar duidelijker te praten. “... tering ...” Ze probeert haar concentratie terug te vinden. “Ik voel steeds maar de drang, de drang om mensen te helpen, om mijn omgeving beter te maken. Ik word er gek van. Volgens mij heb ik het zitten. Last van plannen. Ik schaam me er zo voor, meneer.” De gespreksleider knikt. “Je hebt er goed aan gedaan om

naar hier te komen.”

Naast Hilde zwelt het geluid van de jongen verder aan. “... nering ... tering ...” Met de hiel van zijn rechterschoen begint hij nu ook geënerveerd tegen het parket te tikken, alsof hij de maat van zijn mantra wil aangeven.

De gespreksleider ziet de vertwijfeling in Hildes ogen, die duidelijk niet gewend zijn aan de toestand van hun buur. “Maak je geen zorgen om hem, Hilde. Een verloren zaak. Iedereen is hier welkom, ook de hopeloze gevallen. Soms is er gewoon niets meer aan te doen. Ik geef hem nog een week. Laat hem een voorbeeld zijn: zelfredzaamheid is geen ijdel begrip. Gelukkig ben jij zover nog niet. Jij hebt je lot nog in eigen handen. Hoe ga je erin slagen om dat niet te laten glijpen?”

Een kleine vertwijfeling kringelt om Hildes lippen. Voortbouwend op de collectieve zelfhulp van zojuist, antwoordt ze: “Ik moet mezelf helpen. Ik moet als het ware een planlastvermindingsproces doorgaan om me weer volkomen op mezelf te kunnen richten, meneer.”

“Een goed begin, Hilde”, zegt de leider. “Een heel goed begin zelfs. Veelbelovend. En zeg trouwens maar Bart.”

De stinkerd naast Hilde houdt het niet meer. Exploderend vliegt hij op, keilt de stoel tegen de bakstenen muur en maakt als een oude olietanker vaart richting het raam van het oude schoolgebouw, zes hoog. “De nering naar de tering!”, buldert hij vlak voordat zijn plumpe benen zich van het parket afzetten en zijn kolossale lijf door het glas van het venster katapulteren, zes hoog.

Notie nemend van de wanhoopsdaad, besluit de leider: “Dat was vroeger dan ik dacht. Niet meer te redden, zoals ik al zei. Nog maar eens het bewijs van onze stelling: alleen jij kan jezelf redden. Als je ook nog eens anderen moet helpen, ga je eronder door. Vergeet je omgeving, vergeet de anderen. Alleen jijzelf telt. Beperk die planlast van je.”

RUBEN CLAESEN, HOOFDREDACTEUR

De Moeial online

5 november

ULB, ULg en Amnesty International roepen op tot vrijlating Iraanse studenten

De Université de Liège (ULg) en de Université Libre de Bruxelles (ULB) organiseerden samen met Amnesty International een solidariteitsactie voor de vrijlating van de Iraanse ULB-studente Cobra Parsajoo en haar echtgenoot Hamid Babaei. Deze laatste wordt sinds 2013 gevangen gehouden in Teheran op beschuldiging van spionage en communicatie met vijandige buitenlandse overheden. Ook Cobra werd voor de rechter gedaagd, maar momenteel is er nog steeds geen informatie beschikbaar over de uitspraak, welke feiten haar ten laste worden gelegd en of Cobra al dan niet gearresteerd is. (lg)

26 oktober

Dries Tys: "Een herdenking van de kwaliteitscontrole is niet slecht"

In een opiniestuk lanceert VUB-professor Dries Tys een oproep tot het herbekijken van het systeem van visitatiecommissies. Eerder stelde minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) voor om deze externe kwaliteitszorg van de universiteiten op te schorten, wat haar door VVS (Vlaamse Vereniging van Studenten, de overkoepelende Vlaamse studentenraad) niet in dank werd afgenomen. In 2016 vindt immers een eerste, zij het niet bindende instellingsreview plaats, die "uiteindelijk dezelfde aspecten zal doorlichten. Het is dubbelop, een bureaucratisch mechanisme omwille van het bureaucratisch mechanisme", aldus Tys. Daarnaast hekelt de voormalige voorzitter van de vakgroep en de opleidingsraad van SKAR de zware administratieve belasting voor de universiteiten en de gevisiteerde opleidingen, alsook het gelobby van grotere universiteiten om bepaalde opleidingen weg te rationaliseren. (jj)

24 oktober

Brusselse scholieren pikken besparingen niet

Niet alleen studenten, maar ook scholieren zijn gekant tegen de verhoging van het inschrijvingsgeld en de besparingsdrift in het Vlaamse onderwijs. Na een succesvolle actie van scholieren in Gent, organiseerde het actieplatform van het Maria Boodschaplyceum in Brussel een flashmob. Driehonderd leerlingen en leerkrachten vormden op het midden van de speelplaats een reuzenschoppennaas, het symbool van het studentenprotest. "Het onderwijs heeft niet minder maar meer middelen nodig, want onderwijs is een basisrecht en moet dus toegankelijk en toereikend zijn voor iedereen", zegt Wannes Soete, woordvoerder van het Brusselse actiecomité. (edb)

22 oktober

Vijftigtal studenten op VUB-sit-in tegen 890 euro inschrijvingsgeld

Van Antwerpen tot Brussel vonden sit-ins plaats van regionale actiecomités tegen de verhoging van de inschrijvingsgelden en de besparingen in het onderwijs. Op de campus in Etterbeek hinderden een vijftigtal studenten een tijd lang de toegang tot gebouw D. Van een echte bezetting of blokkade was als dusdanig geen sprake. De Studentenraad, tamelijk goed vertegenwoordigd onder de zitstakers, drong er immers op aan dat de lessen vrij toegankelijk bleven. De actie was vooral een poging om de studentenmobilisatie tegen de besparingsmaatregelen van de Vlaamse regering te vergroten. (jj)

Studenten ULB vastgeketend aan bomen: "Groene campus moet blijven!"

Als reactie op het van start gaan van de werkzaamheden door bouwpromotor Immobel ketende een groep actievoerders zich vast aan de bomen op de ULB-campus La Plaine. De private ontwikkelaar kocht de site aan in 2007 en wil er nu appartementen bouwen, wat ten koste zou gaan van het groene en openbare karakter van de campus. Het actiecomité heeft nog altijd hoop dat de bouw gestopt kan worden. Zo er is er een procedure lopende bij de Raad van State, wist een actievoerder te vertellen. "De aanvraag van het project is niet wettelijk verlopen. Ze hebben het voorgesteld als een aantal kleine projecten om zo verplichte impactstudies te ontwijken. Dat mag niet." (sr)

20 oktober

Debat: wat is de houdbaarheidsdatum van eentalig onderwijs?

De alumnivereniging van de faculteit LW organiseerde een geanimeerd debat rond meertalig onderwijs. Begin september engageerden 25 secundaire scholen zich immers in CLIL, wat staat voor Content and Language Integrated Learning. In dit immersieprogramma wordt een niet-taalvak in een vreemde taal onderwezen, met als doel de taalvaardigheid te bevorderen. Grootste scepticus van het bonte gezelschap was Koen Daniëls (N-VA). Deze bleef bij het mantra één taal, één omgeving. "Leerlingen zijn niet in staat om het vak én de taal aan te leren. Ze moeten eerst het Nederlands goed beheersen om een andere taal te kunnen leren", aldus Daniëls. Hoewel CLIL nu stevig in zijn schoenen staat en secundaire scholen het recht hebben om een dergelijk traject aan te bieden, is de nieuwe regering niet van plan om meertalig onderwijs verder uit te breiden naar het basis- of kleuteronderwijs. (sz)

Lees meer op: www.demoeial.be

Stuvoraad verwacht begroting snel weer in evenwicht te krijgen

DOOR EGIDE VAN DER HEIDE

In lijn met de algemene VUB-begroting dient ook de dienst Studentenbeleid zijn begroting voor 2015 niet sluitend in. Door de overheidsbesparingen op studentenvoorzieningen ontstaat er een exploitatietekort van bijna 251.000 euro. Zonder de rekening bij de studenten neer te leggen verwacht de dienst echter haar begroting nog in de loop van 2015 weer op orde te hebben.

Laatste optie

Hoewel in de begroting staat dat een verhoging van de maaltijdprijzen met 0,50 euro en van de kamerprijzen naar 300 euro onderzocht wordt, geeft de Stuvoraad aan dat zij deze prijsstijgingen als allerlaatste optie zien. De

dienst heeft nog toegang tot opgebouwde reserves die voorlopig gebruikt kunnen worden om het tekort te dekken. Maar Peter Vandermeersch, onder voorzitter van de Stuvoraad, denkt dat het zover niet hoeft te komen: "Er is inderdaad nog één miljoen euro aan vrije reserves beschikbaar, maar er bestaat een grote kans dat we die niet eens hoeven te gebruiken. We gaan eerst kijken wat er teveel is begroot, en met het eventuele overschot kan het tekort waarschijnlijk alsnog weggewerkt worden."

Verhoging inschrijvingsgeld

Daarnaast vraagt de dienst een deel van de extra inkomsten die de verhoging van de inschrijvingsgelden moet

opleveren. "De totale extra inkomsten bedragen 1,8 miljoen euro. Als wij daar vijftien procent van krijgen, is dat voldoende om die 251.000 te financieren. Maar er is nog niks bevestigd", benadrukt Vandermeersch. "De vraag ligt nu bij de VUB."

Tot slot bekijkt de Stuvoraad nog twee opties: het uitbesteden van bepaalde taken van diensten en de mogelijkheid of die diensten externe fondsen kunnen gaan verwerven. Volgens Vandermeersch is dat eerste in het verleden al eerder gebeurd, maar hij benadrukt dat het hier alleen om deelaspecten gaat: "Het studentenrestaurant zal *nooit* geprivatiseerd worden." ♦

Brik moet besparen: "Moet Brik zich nog bezighouden met koten?"

DOOR MAUD DE VOS

Besparingen: er zijn momenteel weinig andere gespreksonderwerpen die je zo vaak de revue ziet passeren. Ook Brussel moet het vanaf 1 januari met minder geld stellen, en met hoeveel precies werd duidelijk tijdens een extra plenaire vergadering op 24 september.

Grootste verliezer is het Vlaams Brusselfonds: zij kunnen de komende jaren slechts de helft van hun huidige budget investeren in Vlaamse projecten binnen Brussel, zo meldde TV Brussel.

Promotie

Maar ook studentenorganisatie Brik deelt in de schulden. Brik verliest tien procent van zijn budget, goed voor zo'n 200.000 euro. Sven Gatz, Vlaams minister voor Brussel (Open VLD), maakt duidelijk dat Brik vooral een

platform is om aan de rest van Vlaanderen duidelijk te maken dat Brussel een fijne studentenstad is. "Met promoties zoals onder andere 'Brussel Brost' kunnen ze nog altijd doen wat ze moeten doen", zei hij aan *TV Brussel*.

Kotenoverschot

Ook wat betreft studentenhuysvesting zouden de besparingen, aldus Gatz, gerechtvaardigd zijn. Gatz: "We merken de laatste jaren dat er in Vlaanderen en Brussel een licht overschot aan koten is dat wordt gebouwd door de privésector. Dan is de vraag: moet een overheidsorganisatie als Brik dat nog doen? Dus daar hebben we even op de middelen gekort."

Dat betekent niet dat er verder niets meer gebeurt bij Brik. Momenteel zijn

er tussen Brik en de overheid volop gesprekken aan de gang. Samen willen ze een performant beleid voor de komende vijf jaar opstellen. Zo wil Brik met minder middelen toch in alle noden van de studenten voorzien, zonder noemenswaardige beleidswijzigingen. Kasper Demeulemeester, creatief directeur bij Brik, laat weten aan de redactie: "De overheid heeft beslist om expliciet te besparen op investeringsmiddelen en dit mag zeker niet gezien worden als een afstraffing van ons werk, maar als een noodzakelijke maatregeling."

De bezuinigingen worden gedurende twee jaar doorgevoerd. Daarna zou er weer ruimte zijn voor groei en nieuwe projecten. ♦

De ideologie van vertrouwen

Vlaamse regering schrapt gelijkekansenbudget hoger onderwijs

DOOR STÉPHANIE ROMANS

“Dit is juist het moment voor een tweede democratiseringsgolf”, antwoordt Vlaams parlamentslid Caroline Gennez (SP.A) gevraagd naar haar reactie op de afschaffing van het Aanmoedigingsfonds (AMF). Minister Crevits schrapt immers het AMF-budget van 6,5 miljoen euro bedoeld voor de ondersteuning van verschillende kansengroepen in het hoger onderwijs.

Het is niet voor iedereen vanzelfsprekend om te gaan studeren. Studenten met functiebeperkingen of kansarme jongeren bijvoorbeeld, hebben het vaak moeilijk om de stap van het middelbaar naar het hoger onderwijs te zetten. Gaan studeren is voor iedereen een hele aanpassing, maar voor deze studenten komen daar nog extra drempels bij.

Om deze groepen studenten te helpen, richtte de Vlaamse overheid in 2008 het AMF op. Toenmalig minister van Onderwijs Franck Vandenbroucke (SP.A) maakte vijf miljoen euro vrij om universiteiten en hogescholen aan te sporen om de verschillende kansengroepen beter te ondersteunen en begeleiden. De huidige regering schrapt het AMF-budget echter volledig en verplaatst de centen naar de algemene werkingsbegrotingen van de hogeronderwijsinstellingen. Dat lijkt een pure begrotingsoefening, maar voor degene die er baat bij hebben is de toekomst ineens onduidelijk.

‘Het wordt moeilijker’

De eerste jaren van zijn bestaan werkt het Aanmoedigingsfonds volgens het *matching funds*-principe: voor elke euro die een instelling inlegt, past het AMF één euro bij. De vijf miljoen euro was bovendien onderhevig aan de index, waardoor het initiële bedrag uiteindelijk nog opliep tot 6,5 miljoen. Dat systeem van *matching funds* is later afgeschaft om een planlastvermindering

voor de instellingen te bewerkstelligen. Zo moeten de instellingen het bedrag aan overheidssteun niet meer verdubbelen.

Onder het voortbestaan van projecten die werden uitgevoerd met AMF-geld ligt nu een bommetje. In theorie belet niets de hogeronderwijsinstellingen om hun beleid voort te zetten, maar in de praktijk wordt het een stuk moeilijker om de activiteiten die ze nu doen, te blijven uitvoeren. De instellingen zitten immers in besparingsmodus.

Studenten moeten er dus maar op vertrouwen dat hun universiteit of hogeschool het huidig beleid zal voortzetten, maar dan zonder dat ze daar de specifieke middelen voor krijgen. Sommige instellingen zullen dat ook wel doen, maar veel zekerheid is er niet over.

Verliesoperatie

Aan de VUB liet Gert Sonck, diensthoofd van het Studiebegeleidingscentrum (SBC), projecten uitvoeren met het budget van het AMF. Normaal gesproken kreeg hij voor het jaar 2015 zo'n 329.000 euro om zijn projecten uit te voeren. Van dit bedrag gaat ruim 100.000 euro af. Wat overblijft stort de

overheid op de algemene begroting. Sonck legt uit hoe dat komt: “Het AMF verdeelde de middelen door te kijken naar het aandeel van ondervertegenwoordigde groepen aan de universiteit, maar nu wordt het budget gewoon verdeeld volgens de algemene decretale parameters. Daarom krijgt de VUB nu minder dan dat we gekregen zouden hebben als het AMF nog had bestaan. Voor de VUB is deze beleidswijziging eigenlijk een verliesoperatie. Vergeleken met andere Vlaamse instellingen studeert aan deze universiteit een veel diversere studentenpopulatie, dus wij hadden meer baat bij de AMF-parameters.”

Sonck duikt daarmee in een ingewikkeld verhaal van Vlaamse decreten en onderwijswetgeving. Het komt erop neer dat de overheid voor de verdeling van de AMF-middelen in principe keek naar de vertegenwoordiging van drie groepen studenten. Dat waren studenten uit ondervertegenwoordigde sociaaleconomische en -culturele groepen, studenten met een functiebeperking en tweedekansstudenten. Onder deze noemer viel in de praktijk een brede waaier aan studenten. Denk aan

---

“We hebben er vertrouwen in dat hogescholen en universiteiten een eigen sociaal beleid voeren.”

Hilde Crevits

HILDE CREVITS BIJ DE VIERTIENDE VAN 10 JAAR BEDNET, EEN VZW DIE GEHANDICAPTE LEEFLINGEN ONDERSTEUNT.
BRON: FLICKR, HILDE CREVITS

“Het AMF was een grote hulp, maar we gaan door het wegvallen van dit fonds niet stoppen met onze projecten.”

Gert Sonck (VUB)

studenten met een lichamelijke handicap, maar evenzeer een student met dyslexie. Studenten uit gezinnen waar de thuistaal niet het Nederlands is, behoren tot de eerste categorie. De laatste categorie omvat bijvoorbeeld werkstudenten en andere zij-instromers. Een ding hebben ze echter gemeen: ze hebben allemaal op hun manier extra aandacht en werkingsmiddelen nodig.

Modelstudent

Hoe worden die groepen dan concreet geholpen? Sonck vertelt over de projecten die de VUB uitvoert. “Ten eerste brengen we de diversiteit aan onze universiteit in kaart met de Studentemonitor. Zo krijgen we zicht op de

achtergrond van studenten en hun studierendement. Verder helpen we studenten bij het maken van een doordachte studiekeuze door hen zo goed mogelijk te informeren en te begeleiden. We blijven investeren in voorbereidingsactiviteiten die studenten helpen hun startcompetenties te versterken en we bieden lessen taalvaardigheid voor studenten die dat nodig hebben.”

De VUB is binnen het Vlaamse hogeronderwijslandschap een modelstudent als het op diversiteit en gelijke kansen aankomt. Dat bevestigt Gert Sonck maar al te graag. “Wij hebben in dit thema altijd een voortrekkersrol gespeeld. De VUB was de eerste instelling

die flexibele onderwijs- en examenregelingen opnam in de algemene reglementen. Wij geloven sterk in de democratisering van het hoger onderwijs en blijven daar dan ook aan werken.”

Vastberaden is hij dus, Gert Sonck, maar hij ontkent niet dat het moeilijker gaat worden om het beleid te blijven voeren. “Het AMF was een grote hulp, maar we gaan door het wegvallen van dit fonds niet stoppen met onze projecten. Aan de VUB zetten we de inspanningen rond gelijke kansen verder. We blijven ernaar streven om drempels naar het hoger onderwijs weg te werken en om extra ondersteuning te bieden aan studenten die het wat moeilijker hebben. We doen dat niet alleen vanuit de studiebegeleiding, maar samen met andere diensten en faculteiten. Personeel dat deze projecten uitvoert, blijft in dienst.”

Zelfs in tijden van besparingen

De VUB gaat dus geen mensen ontslaan ten gevolge van de afschaffing van het AMF. Het is echter niet ondenkbaar dat andere instellingen wel tot zulke maatregelen moeten overgaan.

Ook de Erasmushogeschool Brussel (EhB) moet het met minder doen. Onderwijsadviseur Annemie De Rouck spreekt van zo’n 190.000 euro die de hogeschool normaal gesproken jaarlijks van via het AMF ontvangt. Geld dat besteed werd aan taalbegeleiding Nederlands en studenten die hun studie moeten combineren met werk en gezin. Ook daar weer hetzelfde verhaal: “Deze middelen komen op de algemene begroting, maar het is nog niet bekend of en in welke mate deze middelen worden doorgesluisd naar onze afdeling.” Ook hier wederom de vastberadenheid: “We moeten de precieze gevolgen nog inschatten, maar wij blijven de kaart trekken van inclusief hoger onderwijs. Desnoods zoeken we naar creatieve oplossingen”, zegt De Rouck.

Minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) heeft dit soort reacties schijnbaar van verschillende instellingen gehoord en ze heeft goed geluisterd. Ze laat via een schriftelijke reactie aan de redactie weten dat ze er het volste vertrouwen in heeft dat instellingen hun diversiteitsbeleid op eigen kracht

CAROLINE GENNEZ
BRON: MANLY CALLEWAERT

“Door het AMF af te schaffen laat je nu de boel de boel”

Caroline Gennez

zullen verderzetten. “Werken rond diversiteit en democratisering is een opdracht voor iedere hogeschool of universiteit. We hebben er vertrouwen in dat hogescholen en universiteiten zich sowieso bekommeren om de democratisering en een eigen sociaal beleid voeren, zelfs in tijden van besparingen. Daarom behouden we de doelstellingen van het Aanmoedigingsfonds. We denken niet dat een apart potje middelen de enige drijfveer is voor instellingen om zo’n beleid te voeren”, vindt Crevits.

Eigen maniertjes

Een belangrijke overweging om destijds met het AMF te starten was niet alleen het verbeteren van gelijke onderwijskansen. Ook de slogan ‘meten is weten’ was een centrale pijler van het beleid.

Bij de oprichting van het Aanmoedigingsfonds moesten instellingen tevens voor het eerst samen beslissen welke studenten er onder de categorieën van het AMF zouden vallen. Instellingen kwamen in gezamenlijk overleg tot be-

paalde definities en criteria die ze zouden gaan gebruiken om bepaalde kansengroepen te identificeren.

In het verleden hadden ze allemaal hun eigen maniertjes om kansengroepen te registreren. Een student met migratieachtergrond in Leuven kon zo bijvoorbeeld verschillen van een student met migratieachtergrond in Brussel of Gent. Daardoor was er geen overzicht van de situatie binnen de Vlaamse universiteiten en hogescholen en kon de overheid de prestaties van de instellingen niet met elkaar vergelijken. Het AMF bracht daar gaandeweg steeds meer overeenstemming in. Niet zo leuk voor instellingen, die ineens een erg laag slaagcijfer van bijvoorbeeld studenten met een migratieachtergrond moesten rapporteren. Dat zijn cijfers die je als instelling misschien liever stil houdt, maar als student heb je die informatie liever vroeg dan laat.

Laat ons eerlijk zijn

Crevits zegt hierover: “De administratieve verplichtingen omtrent het

Aanmoedigingsfonds verdwijnen. Laat ons eerlijk zijn: het in kaart brengen op zich lost het probleem niet op. De registratie was hier toch vooral bedoeld om de middelen te kunnen verdelen. Uitgebreid laten registreren en rapporteren om 6,5 miljoen te verdelen, op een globaal budget voor hoger onderwijs van 1,7 miljard, dat is niet efficiënt. Het is niet zo dat we nu helemaal geen zicht meer hebben op de inclusiviteit van het hoger onderwijs. Instellingen monitoren dat wel degelijk, net omdat ze hun gelijkheidskansenbeleid aanhouden. Alleen moeten ze er niet langer jaarlijks een rapport over schrijven.”

De minister gaat er blijkbaar van uit dat instellingen de cijfers zelf wel nog nauwkeurig zullen bijhouden, zonder dat de overheid hun rapporten ooit te zien krijgt.

Bronnen die nauw betrokken zijn geweest bij het Aanmoedigingsfonds vinden dat het wel meevalt met die planlast. Het AMF werd in de zomer van 2013 nog aangepast om de verdeling van middelen gemakkelijker te maken. Het beperken van de planlast was altijd een belangrijke doelstelling. Vandaar ook dat het AMF werkt met parameters uit het leerplichtonderwijs, zodat de instellingen zelf niet telkens het warm water opnieuw moeten uitvinden. Er kwam zelfs een lange-

---

“De VUB kan een slaagkans van 46 procent voor *pionierstudenten* voorleggen. Aan de KU Leuven is dat maar 37 procent.”

Caroline Gennez

---

termijnvisie voor het AMF op vraag van de Vlaamse onderwijsraad (VLOR). Maar die gaat nu niet door.

Niet gek dus dat velen in de afschaffing van het AMF, in combinatie met andere besparingsmaatregelen, de indruk krijgen dat de Vlaamse overheid niet zoveel meer geeft om democratisch hoger onderwijs. Expertisecentra die werken rond inclusief hoger onderwijs zien hun budgetten dalen, Studentenvoorzieningen moeten besparen en in Brussel krijgt ook Br(ik minder subsidie. Ook de verhoging van de inschrijvingsgelden treft studenten die minder studiepunten opnemen het meest. Het vast bedrag dat je sowieso moet betalen stijgt namelijk meer dan de variabele prijs per studiepunt, die bovenop dat vast bedrag komen. En wie nemen er net vaker minder studiepunten op? Werkstudenten en studenten uit andere kansengroepen. Stuk voor stuk raken deze bezuinigingen studenten die voor betaalbare studentenhuysvesting, studiebegeleiding en financiële ondersteuning aankloppen.

De boel de boel

Kortzichtig noemt Caroline Gennez, Vlaams parlementslid voor SP.A en voorzitter van de Universitaire Associatie Brussel (UAB), het plan van de minister. Volgens Gennez is het aan de overheid om universiteiten en hogescholen te stimuleren om hun eigen beleid te versterken. “De slaagkans van *pionierstudenten* (de eerste studenten binnen het gezin die hogere studies starten, nvdr) zijn per instelling erg verschillend. De VUB kan een slaagkans van 46 procent voorleggen. Aan de KU Leuven is dat maar 37 procent. Door het AMF af te schaffen laat je nu de boel de boel”, zegt Gennez.

Volgens Gennez is er genoeg reden om aan te nemen dat het AMF wel degelijk een meerwaarde heeft. “Uit een studie van de KU Leuven blijkt dat beleid rond gelijke onderwijskansen zijn

vruchten afwerpt. Het klopt dat ongelijkheid al start tijdens de vooropleiding: het gebeurt dat studenten naar BSO of TSO worden doorverwezen, terwijl ze best meer capaciteiten hebben. Maar moeten we de moed dan opgeven als ze achttien zijn?”, vraagt Gennez zich af.

Beproefd recept

Met haar beleid beantwoordt Crevits echter de vraag die Gennez retorisch bedoeld had. Ook scholen in het leerplichtonderwijs krijgen geen extra geld voor kansarme leerlingen meer. Dat berichtte *De Tijd* op 7 november. De geïdentificeerde kansarme groepen door scholen zijn vrij gelijk aan de groepen die het AMF en het hoger onderwijs zelf identificeren: kinderen met een laagopgeleide

SP.A pleit voor gelijke kansen in basisfinanciering hoger onderwijs

De SP.A is niet te spreken over de beslissing van minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) om het gelijkheidsbudget uit het Aanmoedigingsfonds van 6,5 miljoen te schrappen. De oppositiepartij pleit er daarom voor om gelijke kansen op te nemen in de basisfinanciering van het hoger onderwijs.

De maatregel van de overheid komt er om de besparingen op te vangen, maar de sociaal-democraten willen er niets van weten. Caroline Gennez, Vlaams parlementslid voor SP.A, geeft dan ook aan dat haar partij het er niet bij zal laten. “Wij zijn nu bezig aan een evaluatie van het huidige financieringsdecreet. We willen onderzoeken of we parameters rond gelijke kansen kunnen opnemen in de basisfinanciering. Instellingen die hun best doen voor meer inclusiviteit, moeten daar immers een beloning voor krijgen”, aldus Gennez. ⚡

moeder, kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands of kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.

Het ministerie van Onderwijs hanteert hier dezelfde methodiek: geen apart potje met geld meer, maar de middelen overhevelen naar de basisfinanciering van de scholen. En ook hier dezelfde reactie vanuit het onderwijsveld: “Dit is een politieke afrekening van de N-VA met het gelijkheidsbeleid van de socialisten.”

Wat mag dat kosten?

Minister Crevits spreekt dat laatste met klem tegen. Zij heeft het liever over een “ideologie van vertrouwen.” Maar wat voor Crevits vertrouwen is, is voor velen een ideologie van elitarisme en uitsluiting. Ze bespaart op mensen die het al moeilijk hebben.

Volgens Gennez moet het anders. “Het is nu juist tijd voor een tweede democratiseringsgolf”, vindt de oppositiepoltica. “De eerste was gericht op arbeiderskinderen, de tweede moet zich richten op allochtone jongeren en studenten die om welke reden dan ook niet behoren tot de *mainstream*. Het is een grote schande dat deze regering voor de allereerste keer minder investeert in het onderwijs dan haar voorganger.”

Crevits wil het onderwijsveld naar eigen zeggen autonomie geven. Hen dingen zelf laten doen, met een overheid die meer op de achtergrond blijft. Dat klinkt rectoren en directeuren van universiteiten en hogescholen waarschijnlijk als muziek in de oren. Ook VUB-rector Paul De Knop pleitte in menig toespraak al voor meer autonomie en minder overheidscontrole op zijn universiteit. Zo te zien maakt het AMF deel uit van de prijs voor deze autonomie.

Een overheid die beleid als betutteling ziet, ontwikkelt echter onvermijdelijk een blinde vlek voor groepen die extra steun net hard nodig hebben. Het is nog maar de vraag of alle onderwijsverstrekkers in Vlaanderen wel even gemotiveerd zijn om de zwakste studenten te blijven ondersteunen. En nu de verplichte rapportering richting overheid wegvalt, is er de vrees dat het antwoord op die vraag zal uitblijven. ⚡

“Een instellingsreview is echt niet zomaar een blanco cheque”

Interview met Ann Demeulemeester, vicevoorzitter van de NVAO

DOOR RUBEN CLAESEN

In het hoger onderwijs worden niet enkel studenten gequoteerd. Ook opleidingen moeten op examen. Om erkende diploma's te mogen uitreiken, hebben zij immers een accreditatie nodig. Examinator van dienst: de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, of kortweg de NVAO, die de accreditatie uitreikt.

Er zijn echter grote veranderingen op til in het Vlaamse hoger onderwijs. Begin dit academiejaar maakte minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) bekend dat de opleidingsvisitaties – de commissies die de opleidingen ter plaatse controleren op hun onderwijskwaliteit – worden opgeschort tot 2020. Althans, dat geldt voor de opleidingen die al tweemaal geëvalueerd zijn met positief gevolg. De anderen moeten wel nog hun opwachting maken.

Er is echter meer aan de hand. De opschorting herziet namelijk het pad dat in 2012 in een decreet werd uitgestippeld. Dat decreet voorziet een instellingsreview: geen visitatie meer voor iedere opleiding afzonderlijk, maar één groot examen voor de universiteit of hogeschool in zijn algemeenheid. De instellingen op hun beurt nemen de opleidingsvisitatie als het ware over via interne kwaliteitscontrole. De eerste reviews staan gepland voor 2016, maar dat zijn eerder profexamens. Bindende reviews staan pas gepland in ... 2020.

De vraag van twee miljoen

Groot was de verbazing toen *De Standaard* op 19 september kopte dat de opschorting bijna 2 miljoen euro zou opleveren. Zowel VUB-rector Paul De Knop als de Vlaamse studentenkoepel VVS, toch twee vertegenwoordigers uit verschillende kampen, noemden dat bedrag overtrokken.

Wat dacht u toen u dat bedrag

hoorde?

Ann Demeulemeester: “Dat je die visitaties niet moet opschorten omwille van besparingen. Dat is het verkeerde uitgangspunt. Beter zou zijn dat Vlaanderen een *andere* kwaliteitszorg wil, gebaseerd op het vertrouwen tussen overheid en instellingen met die laatste aan het roer. Dat neemt echter niet weg dat de universiteiten en hogescholen nog heel veel inspanningen moeten doen. Het is maar de vraag of zij veel geld zullen besparen. Mankracht en middelen moet je immers sowieso investeren. Neen, ik vind het niet de juiste motivatie voor een beter systeem van kwaliteitszorg.”

Wat zijn volgens u de achterliggende redenen voor de opschorting?

“De universiteiten en hogescholen hebben aan de nieuwe Vlaamse regering gevraagd om de planlasten te vereenvoudigen. Eigenlijk hadden ze verwacht dat de instellingsreview zou zorgen voor een lichtere visitatie op het niveau van de opleiding, maar dat draaide blijkbaar anders uit. De instellingen vonden de planlastvermindering te gering. Daarom hebben ze aan minister Crevits gevraagd om dat te herbekijken. Toen dan ook nog eens de besparingen in het hoger onderwijs op tafel kwamen, is de discussie in een stroomversnelling gekomen. Gevolg: instellingen gebruiken financiële argumenten om de planlastverlaging te verkrijgen. En wat ons betreft is dat niet de goede aanpak.”

Maar gaat het niet eerder om een planlastverschuiving in plaats van een -vermindering?

“Misschien, maar zo zullen de instellingen het niet ervaren. Wanneer de universiteit instaat voor haar eigen interne kwaliteitszorg, dan hoeft het geen verplicht nummer op te voeren voor externe controleurs. De instelling kan zich de kwaliteitscontrole dan meer eigen maken. Natuurlijk met één belangrijke voorwaarde: de interne kwaliteitszorg moet blijven voldoen aan de afspraken in de European Standards and Guidelines (ESG). De interne controle mag niet opeens verslappen of minder onafhankelijk gebeuren dan voordien. Integendeel, de instellingsreview moet zorgen voor een verdieping van de kwaliteitszorg en een grotere betrokkenheid van iedereen: opleidingshoofden, docenten, studenten en ondersteunende diensten, iedereen betrokken bij de universiteit moet ermee begaan zijn. Met andere woorden: een grotere kwaliteitscultuur. Maar dat is wel een werk van jaren.”

L'état, c'est moi

U vertrouwt de universiteiten sterk. U gunt hen immers een grotere verantwoordelijkheid.

“Dat klopt, maar ze moeten ook verantwoording afleggen, bijvoorbeeld tegenover de commissie die de instellingsreview doet. Een instellingsreview is echt niet zomaar een blanco cheque. Ons vertrouwen in de instelling is ook gebaseerd op de ESG, die stellen dat

ANN DIERMEILEMEESTER
BRON: EMILY SCHEINNACH

onderwijskwaliteit bij de instellingen begint, en niet extern kan worden opgelegd. Er moet een balans zijn. Als die te zeer overhelt naar externe controle, dan duikt het gevaar op dat instellingen en opleidingen aan *window dressing* gaan doen, dat ze het gevoel hebben afvinklijstjes in te vullen.”

Zullen de pijnpunten die een opleidingsvisitatie kan vaststellen ook worden blootgelegd in de instellingsreview? Ik denk bijvoorbeeld aan de gebreken van een universiteitsbibliotheek, onderbezetting van het personeel of gebrekkige curricula.

“De instelling zal via een *monitoringsysteem* moeten aantonen dat ze op de hoogte is van wat er misloopt in de organisatie. Bovendien zal ze ook moeten bewijzen gehoor te hebben gegeven aan de problemen. Ze is nog steeds verplicht om docenten en studenten te bevragen, en de reviewcommissie zal die resultaten inkijken en evalueren. Stel dat een instelling verklaart dat ze inzet op internationaal beleid, dan gaan wij dat na door bij een vijftal opleidingen te peilen of daar effectief werk van wordt gemaakt.”

“Sommigen vrezen dat universiteiten bepaalde zaken zullen verdonkeremanen. Echter, de commissie

zal bijvoorbeeld nog steeds in gesprek gaan met studenten, die de commissie overigens zelf zal selecteren op voorpraak van de studentenvertegenwoordiging. In tegenstelling tot de opleidingsvisitatie, waar het de opleiding is die de studenten aanduidt. Dat biedt

Een instellingsreview wordt vaak geassocieerd met centralisme: een dirigerend universiteitsbestuur dat boven de faculteiten staat. Kunnen kleinere opleidingen daar geen hinder van ondervinden?

“Instellingen gebruiken financiële argumenten om de planlastverlaging te verkrijgen.”

---

een grotere garantie opdat studenten onafhankelijk kunnen spreken over hun bezorgdheden.”

De reviewcommissies die bij de instelling op bezoek gaan, zullen geen rekening kunnen houden met vakinhoud. Moet dat veranderen als de instellingsaccreditatie er vanaf 2020 komt?

“Natuurlijk, maar hoe precies, dat is een open vraag. De reviewcommissie kan natuurlijk niet zelf de kwaliteit van opleidingen beoordelen. Dat moeten de instellingen zelf organiseren, bijvoorbeeld via *peer review* door andere, al dan niet buitenlandse instellingen, of door eigen mensen uit andere faculteiten. Belangrijk is dan wel dat de reviewcommissie een deskundige heeft die dat naar waarde kan schatten.”

“Laat hier absoluut geen misverstand over bestaan: de instellingsreview is niet bedoeld om centralisme in te voeren. Al zijn er soms instellingen die net gebruikmaken van de review om centraler te gaan besturen, om autonoom de koers uit te zetten. Zij willen zich dan verschuilen achter de review om dat door te drukken. Dat is echter niet het uitgangspunt. Wel is het de bedoeling dat het instellingsbestuur op de hoogte is van de pijnpunten in de opleidingen en dat het indien nodig kan ingrijpen.”

Sleet

Een van de klachten van de studentenkoepel Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) gaat over de snelheid waarmee de op-

om het systeem zelf bij tijd en wijlen te hervormen.”

Keuzes bij de burens

Wat denken de Nederlanders over de opschorting?

“Hun eerste reacties waren eerder afwijzend. Zij hechten veel belang aan de opleidingsvisitaties, al rijpen de geesten er nu tevens voor een instellingsaccreditatie. Minister van Onderwijs Jet Bussemaker (PvdA) staat daar alleszins voor open. Mogelijk starten er binnenkort *pilots*.”

In Nederland bestaat er al een instellingsstoets, nietwaar?

“Inderdaad, maar anders dan straks in Vlaanderen is die toets niet verplicht. Nederland kent eigenlijk twee systemen: ofwel kiest een instelling voor de uitgebreide set van louter opleidingsaccreditaties, ofwel voor een instellingstoets met een veel beperktere opleidingsaccreditatie. Mocht de instellingsaccreditatie doorgaan, dan zijn er dus drie mogelijkheden: instellingsaccreditatie, de combinatie instellingsstoets met opleidingsaccreditatie of de uitgebreide set van opleidingsaccreditaties.”

Dat duidt er op dat verschillende instellingen verschillende noden hebben.

“Een heel terechte opmerking. In Nederland is maatwerk meer ingeburgerd. Het is daar maar normaal dat instellingen kunnen kiezen welke vorm van kwaliteitscontrole het best bij hen past. Er zijn zelfs instellingen die zowel kiezen voor een toets als voor de uitgebreide opleidingsvisitatie. Vergeet niet: de controle is daar stringenter dan hier. Je hebt er ook nog de inspecties en reviewcommissies die zaken doelstellingen nagaan zoals het studierendement. Ze controleren meer dan in Vlaanderen.”

En hier klagen de instellingen al steen en been.

“In Nederland heeft men dan ook een paar schandalen achter de rug. Eind juni nog kregen 26 van de 212 opleidingen in de geesteswetenschappen een onvoldoende. Dat was een groot onderwerp in de kranten. Er was zelfs een parlementair debat over. In Vlaanderen, daarentegen, is er eigenlijk onvoldoende media-aandacht voor opleidingsvisitaties. Het vertrouwen in de instellingen is in Vlaanderen ook groter. In Nederland redeneert men: vertrouwen moet je verdienen.” ♦

schorting tot stand komt: enkele maanden, terwijl er jaren nodig zijn geweest om aan de visitaties te schaven. Gaat het te snel?

“Eigenlijk vind ik het geen slecht teken dat de instellingen meteen de volle verantwoordelijkheid willen dragen. Zo zie ik het liever. Volgens mij willen ze niet minder controle op de onderwijskwaliteit, maar eerder een ver-

zelf verantwoordelijk zouden worden voor de interne opleidingscontrole. De overheid achtte die overgangperiode noodzakelijk. Nu is dat veranderd. VVS stelt terecht dat er nu geen vacuüm mag ontstaan voor de opleidingen die geen opleidingsvisitaties meer moeten ondergaan. Anderzijds is het onvermijdelijk dat, willen we de instellingen die verantwoordelijkheid geven, we hen

“De instellingsreview is niet bedoeld om centralisme in te voeren.”

lossing uit een bepaald *carcan*, willen ze af van de, in hun ogen mechanische benadering van kwaliteitszorg. Ze willen zelf bepalen hoe ze het doen. Bovendien zijn er weinig landen waar de controle opleiding per opleiding gebeurt. Meestal gebeurt de indeling op basis van faculteit of per cluster opleidingen. Een interne kwaliteitscontrole kan efficiënter zijn, omdat de instelling die dan kan afstemmen op de eigen noden en het eigen ritme. Dat zorgt voor een betere afstemming van de interne op de externe controle.”

“Wel is het zo dat niet alle instellingen daar nu al aan toe zijn. Wat dat betreft heeft VVS absoluut gelijk. Interne kwaliteitszorg is een groeiproces, en sommige instellingen staan verder dan anderen. Enigszins bemoeilijkend zijn de instellingen die de volledige verantwoordelijkheid willen, en dat model opdringen aan andere universiteiten en hogescholen die eigenlijk nog wat meer tijd nodig hebben.”

“Oorspronkelijk was het zo voorzien dat de instellingen pas in 2020 volledig

daar ook even de ruimte voor moeten gunnen. Zeker in tijden van besparingen is de opschorting nuttig om zich daar op voor te bereiden. Wij vinden het zelf ook een grote stap. Het engagement dat de instellingen aangaan is niet gering.”

Zijn opleidingen minder positief geworden over opleidingsvisitaties?

“Iedereen zegt dat de onderwijskwaliteit de afgelopen twintig jaar enorm verbeterd is. Maar als men teveel het gevoel krijgt dat die visitaties een verplicht nummer zijn, dat de kosten niet meer opwegen tegen de baten, ... Soms kruipt er voor één opleiding een jaar voorbereidingstijd in een visitatie. Opleidingen moeten er zo veel werk insteken, dat ze teleurgesteld zijn over de feedback in het rapport. Je ziet het overal in Europa: als je meerdere keren op visitatie gaat, ontstaat er vermoeidheid, een soort sleet. Sommige kritieken worden dan herhaald, of er zijn opmerkingen over zaken die moeilijk bij te sturen zijn. Dan is het goed

Federaal wetenschapsbeleid dood en begraven?

Dave Sinardet: “Politieke logica gaat in tegen wetenschappelijke logica”

DOOR JOREN JANSSENS

Wetenschappelijke netwerken vormen die de linguïstische gemeenschapsgrenzen overstijgen, het is een zeldzaam goed geworden. Decennialang al wordt de federale staat intussen duchtig uitgehold. Voorlopig eindpunt is de zesde staatshervorming. Slecht nieuws voor universiteiten en wetenschappers die over de taalgrenzen heen fundamenteel onderzoek willen verrichten.

De enige federale structuur die zich voor federaal onderzoek leent, de in 1987 opgerichte Interuniversitaire Attractiepolen (IUAP), dreigt in 2017 overgeheveld te worden naar de deelstaten. Tot groot ongenoegen van de academische gemeenschap.

VUB-Professor politieke wetenschappen en beschermheer van de attractiepolen Dave Sinardet is bezorgd over deze ontwikkeling. “De overheveling van deze bevoegdheid betekent volgens mij in de praktijk vooral de afschaffing van federaal onderzoek dat de taalgrenzen overschrijdt en van een internationaal gerenommeerd onderzoeksprogramma”, aldus Sinardet.

“De Vlaamse en Franstalige gemeenschap zouden dan zelf beslissen of ze het programma willen voortzetten en zouden daarover een akkoord moeten vinden. In een besparingscontext is de kans klein dat men het geld hiervoor zal aanwenden. Het valt ook te betwijfelen of de politieke wil bij de Vlaamse regeringspartijen, onder meer bij de N-VA, wel aanwezig is om taalgrensoverschrijdend onderzoek te stimuleren”, vervolgt hij.

Geen lege doos

De discussie omtrent de overheveling wordt zo stilaan een verplicht nummer. De Interuniversitaire Attractiepolen zijn nochtans allesbehalve een lege doos. Voor de periode 2012-2017 worden met 156 miljoen euro maar

lieft 47 onderzoeksnetwerken gesubsidieerd, elk met een eigen vijfjarig thematisch project, waarin vijfhonderd onderzoekers voltijds aan de slag gaan. Ook het onderzoek naar het zogenaamde ‘godsdeeltje’, waarmee de intussen wereldberoemde Belgische fysicus Englert een Nobelprijs in de wacht sleepte, werd uitgewerkt binnen zo'n federaal onderzoeksnetwerk. Aangezien het huidige onderwijsklimaat zo graag onderzoek gevalideerd ziet, nog een cijfer: jaarlijks ligt het programma aan de basis van zo'n tweeduizend wetenschappelijke publicaties.

Maar welke merites schuilen er achter deze cijfers: “Het is een manier voor toponderzoekers uit verschillende universiteiten over het hele land om samen onderzoek te doen en een excellentienetwerk uit te bouwen. Federaal onderzoek blijkt ook vaak een eerste stap naar Europese en internationale projecten. De IUAP's bieden naast een wetenschappelijke ook een aanzienlijke maatschappelijke meerwaarde, bijvoorbeeld met betrekking tot onderzoek in de historische en politieke wetenschappen. Of je nu voor of tegen bent, we zijn nog steeds één land en dan is het belangrijk dat je daar ook on-

derzoek naar kan doen dat de taalgrens overschrijdt. Als je bijvoorbeeld onderzoek wil doen naar federale verkiezingen is het relevant en efficiënt om dat samen met Nederlandstalige en Franstalige academici te kunnen doen, bijvoorbeeld door een gezamenlijk kiesonderzoek uit te voeren.”

Twilight zone

“De IUAP's werden eigenlijk al bedreigd”, vult Sinardet verder aan. “In het kader van de onderhandelingen over de staatshervorming kwam de opsplitsing voor het eerst ter sprake in 2008, waarop een petitie werd gelanceerd die door ruim 12.000 academici werd ondertekend. Tijdens de lange federale regeringscrisis van 2010-2011 kwam de vorige ronde van vijfjarige projecten ten einde en moest er eigenlijk beslist worden of er nog een nieuwe ronde van vijf jaar zou worden uitgeschreven en gefinancierd. Al vanaf de zomer van 2010 stond de overheveling van IUAP's echter in onderhandelingsnota's. We bevonden ons dus in een soort *twilight zone*: er werd onderhandeld over de overheveling, maar die kon toen nog niet gebeuren. Intussen bleef de crisis maar aanslepen. We

---

“Federaal onderzoek blijkt vaak een eerste stap naar Europese en internationale projecten.”

BRON: INFORMATEURS.BE

“Het is duidelijk dat federaal cultuur- en wetenschapsbeleid voor de N-VA niet hoeft.”

---

hebben toen met een aantal professoren een oproep gelanceerd en in 2011 in Bozar ook de wetenschappelijke gemeenschap gemobiliseerd. We vroegen de regering in lopende zaken om de projecten te verlengen. Dat heeft men uiteindelijk ook uit de brand weten te slepen. In het uiteindelijke akkoord over de zesde staatshervorming heeft men echter wel beslist het federaal onderzoek te splitsen.”

Bij de federale onderhandelingen die uiteindelijk zouden uitmonden in Michel-I, loeiden de alarmsirenes opnieuw bij de academische gemeenschap. De taskforce *Red de IUAP's* lanceerde dan ook opnieuw een petitie die de partijvoorzitters en formateurs opriep om bij het opstellen van de federale beleidsnota “terug te komen op de beslissing de IUAP's naar de Gemeenschappen over te dragen en ze te behouden in hun huidige organisatievorm.” Maar nu lijkt het de federale en Vlaamse regering menens. De officiële

beleidsnota *Werk, Wetenschappen Innovatie* van Vlaams minister Philippe Muyters (N-VA) blijft uitgaan van de overheveling van de IUAP's. Het verbaast Sinardet niet: “Het is niet evident om dat zomaar terug te draaien, maar dat betekent toch niet dat academici zich daar geen vragen bij mogen stellen, los van de politieke haalbaarheid?”

Vlaamse staatsvorming

“Het is voor de huidige partijen in de regering, zeker voor de N-VA, geen aantrekkelijke optie om de overheveling terug te draaien”, weet Sinardet ook. “De opsplitsing van de IUAP's is simpelweg een politieke beslissing. Het past in de logica van de staatshervorming die eigenlijk meer één is van Vlaamse staatsvorming. Vanuit wetenschappelijk oogpunt is de opsplitsing ongewenst en onverklaarbaar. Talrijke buitenlandse experts hebben het systeem van de IUAP's geroemd, maar ze

beantwoordt wel aan een politieke logica.”

Maar de staatshervorming werd toch niet goedgekeurd door de N-VA? “De splitsing van IUAP's is ook door CD&V gewild, die eveneens een belangrijke Vlaams-nationalistische vleugel heeft. En behalve Groen en Ecolo hebben andere partijen dat niet in vraag gesteld. Vanuit wetenschappelijk oogpunt is het idee dat je onderzoek enkel op één niveau zou financieren echter absurd. Als er onderzoek georganiseerd wordt op Europees en Vlaams niveau, waarom dan niet op het federale?”

Partijpolitiek herstel

De IUAP's blijven echter niet als enige in de kou staan. Veel wetenschappelijke en culturele federale instellingen delen ook in de klappen. Het onderscheid tussen besparingen in het kader van de ‘herstelregering’ Michel-I en puur partijpolitieke motivatie, is

---

“Vanuit wetenschappelijk oogpunt is het idee dat je onderzoek enkel op één niveau zou financieren absurd.”

---

soms moeilijk te maken. “Het is alleszins duidelijk dat federaal cultuur- en wetenschapsbeleid voor de N-VA niet hoeft. Dat federale musea en onderzoeksinstellingen daarom op droog zaad gezet worden, is misschien wat kort door de bocht”, schippert Sinardet voorzichtig. “Elke Sleurs (federaal staatssecretaris (N-VA) bevoegd voor wetenschapsbeleid, nvdr), heeft deze week laten verstaan dat de besparingen misschien wat teruggeschroefd kunnen worden. Tegelijkertijd heb ik toch de indruk dat men grote kuis wil houden. Dat is niet per definitie slecht, want er waren de voorbije jaren wel problemen met een aantal instellingen. Maar je kan je inderdaad de vraag stellen of een partij die niet gelooft in federale cultuur en wetenschap, hier wel degelijk nieuw leven in wil blazen.”

Vlaanderen vleugellam?

Wat niet wil zeggen dat de Vlaamse Regering zelf een vleugellam wetenschapsbeleid wil voeren. In haar regeerakkoord uit ze de ambitie om *te investeren in een excellente kennisbasis*. De duidelijke internationaliseringsstrategie voor onderwijs en onderzoek waarvan het regeerakkoord gewag maakt, lijkt ironisch genoeg echter geen ruimte te laten voor samenwerking tussen Nederlandstalige en Franstalige Belgische onderzoekers. De onderzoeksmiddelen voor het Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO) en het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO), puur Vlaamse instellingen, worden wél versterkt. Datzelfde FWO zou volgens de nieuw uitgetekende structuren grensoverschrijdend onderzoek kunnen stimuleren, maar al te

happig op samenwerking met de Franstaligen is men niet. Vandaar het scepticisme van de academische gemeenschap over de verderzetting van federaal onderzoek.

De fusie van het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie met het Agentschap Ondernemen in één overkoepelend Agentschap voor Ondernemen en Innovatie is in dit opzicht emblematisch voor een beleid dat wetenschap vooral wil inschakelen in de bedrijfswereld. Dit “met oog op meer klantvriendelijkheid” en als “tool box waarmee Vlaamse bedrijven en internationale bedrijven die zich in Vlaanderen willen vestigen optimaal ondersteund kunnen worden”, zo stelt de beleidsnota. “Dat past in de ruimere filosofie van het regeerakkoord dat sterk uitgaat van de economische waarde, al wordt ook niet het volledige wetenschapsbeleid ingeschreven in een economische logica”, tempert Sinardet. Kortom: academici blijven zich verzetten tegen een economische en partijpolitieke logica die niet de hunne is, maar of hun grieven gehoor zullen krijgen, blijft een groot vraagteken. Wat dat betreft, zitten we allen in eenzelfde schuitje. ❖

HET ONDERZOEK WIL NIET INSGEHELE EEN INDEKS PRUIS OP LEREN VAN FEDERAAL
BRON: FLICAR, BEAT WYMAN

Studenten in therapie: hype of noodzaak?

DOOR MARIE GODERIS

Jongeren werden vroeger minder begeleid tijdens hun schoolcarrière dan nu. Toch nemen stress en mentale problemen toe. Dat blijkt uit het jaarrapport van het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW), waarin een stijging merkbaar is van psychologische consultaties bij jongeren.

We hebben het allemaal weleens meegemaakt als student. De slapeloze nachten voor een deadline, de momenten van eenzaamheid op kot, het gemis om je voeten onder tafel te schuiven en een klaargemaakte maaltijd voorgeschoteld te krijgen. Iedereen heeft zijn eigen manier om met stress en eenzame momenten om te gaan. Voor sommigen wordt het allemaal te veel en zij komen dan terecht in een neergaande spiraal met nog meer stress en nog meer eenzaamheid.

Anja Mertens is coördinatrice van het multidisciplinaire CAW-begeleidingsteam, dat instaat voor zowel psychologische begeleiding als bemiddeling bij familiezaken en juridische vragen. Voorheen werkte ze jaren als psychotherapeut en als bemiddelaar.

Hoe komen studenten bij u terecht?

Mertens: “Studenten kunnen terecht bij het onthaal van het CAW in het centrum van Brussel of in Etterbeek. Daar gebeurt een eerste gesprek en indien nodig worden ze doorverwezen naar het begeleidingsteam voor verdere begeleiding.”

Er is een stijging in de vraag naar psychologische consultaties merkbaar. Wat is daar volgens u de reden voor?

“Deze generatie groeit op in een complexe maatschappij. Scheidingen zorgen voor nieuw samengestelde gezinnen of andere moeilijke gezinssituaties. Prestatiedruk speelt zeker ook een belangrijke rol. Jongeren staan onder druk vanwege de hoge eisen die de maatschappij oplegt. Volgens *De Morgen* (Steeds meer twintigers in therapie, 3 mei 2014), is er geen ruimte voor falen of tekorten. Iedereen moet een diploma hebben en eenmaal in bezit, is

de ontgoocheling groot als ze geen interessante job vinden die bij hun diploma past.

Daarnaast wordt van jongeren ook verwacht dat ze er goed uitzien, een knap lief hebben en mee zijn met alles wat trendy is.”

“De laagdrempeligheid van de hulpverlening is ook een belangrijke factor. De begeleiding is tegenwoordig veel toegankelijker via chat en internet. Op die manier vinden mensen sneller de weg naar de hulpverlening.”

Wat denkt u over de opinie van psychiater Dirk De Wachter, dat er te veel gepsychologiseerd en gepsychiatiseerd wordt? Daarmee bedoelt hij dat jongeren sneller naar een therapeut toestappen dan naar een goede vriend of vriendin.

“De drempel naar hulpverlening is lager geworden en dat is ook noodzakelijk. De hulpverlening kan helpen om moeilijkheden te kaderen. Niet alles is een ernstig psychologisch probleem, maar het kan gekoppeld worden aan een levensfase of een externe gebeurtenis, bijvoorbeeld een sterfgeval. Hulpverlening kan ook preventief zijn. Verdere escalatie kan voorkomen worden door tijdig bijstand te vragen. Jongeren willen hun vrienden dikwijls niet met hun problemen belasten en daarom is het goed dat ze bij een derde te rade kunnen.”

“Het CAW moedigt ook aan om een vriendenkring te onderhouden en je sociaal netwerk te versterken. Het probleem is dat we tegenwoordig met een individualistische samenleving te maken hebben. Toch is verbondenheid en solidariteit een belangrijk hulpmiddel tegen stress of eenzaamheid. Sociale media zijn daarbij onvoldoende.”

“Beide ondersteuningsvormen zijn

dus noodzakelijk. De professionele hulpverlening en het sociaal netwerk vullen elkaar aan en werken preventief om een escalatie van problemen te voorkomen.”

Pamperen

Uit datzelfde nieuwsartikel in *De Morgen* blijkt dat men, door de tijd en moeite die men steekt in het begeleiden van studenten, ook verwacht dat studenten moeten slagen. Dit zou leiden tot een toename van de druk. Studenten kunnen zich bovendien heroriënteren als de gekozen studierichting te hoog gegrepen is. Op het eerste zicht biedt dit meer mogelijkheden, maar aan de andere kant is het alweer een bewijs dat studenten niet kunnen of mogen falen.

Voordien werden leerlingen minder begeleid dan nu, vandaag worden ze bij wijze van spreken gepamperd. Zou dat effect kunnen hebben op de toenemende druk op de schouders van studenten?

“Studenten worden niet gepamperd, de extra begeleiding is nodig. Ze hebben echter te kampen met een complexe BaMa-structuur, die ervoor zorgt dat studenten er soms heel lang over doen om een bepaald traject te volgen. Sommigen komen er na een aantal jaar niet toe een diploma te halen. Daarnaast worden studenten veel meer onder druk gezet om keuzes te maken uit een grote waaier aan mogelijkheden. Dat zorgt ook voor meer complexiteit.”

Denkt u dat de VUB voldoende begeleiding aanbiedt aan haar studenten?

“De VUB investeert sterk in sociale voorzieningen voor studenten. Denk maar aan de dienst voor studieadvies,

BRON: MARISST OUIX

het Studiebegeleidingscentrum, de trajectbegeleiders, de sociale en medische dienst en er is ook een nauwe samenwerking met het CAW. Via de school kunnen jongeren naar het CAW doorverwezen worden en op die manier wordt een brug naar de hulpverlening gevormd.”

Hebben de jongeren die bij u op consultatie komen ook effectief mentale problemen?

“Meestal is er geen sprake van een psychische stoornis. Toch hebben ze dikwijls met problemen of trauma’s te kampen die ze moeten verwerken, bijvoorbeeld geweld of seksueel misbruik. Jongeren kunnen bij het CAW terecht voor allerlei problemen. Ze voelen zich niet goed in hun vel, hebben een negatief zelfbeeld of hebben verdriet na een relatiebreuk. Anderen hebben echter wel een psychopathologische indicatie, bijvoorbeeld depressie. Dan verwijst het CAW de jongeren door naar een tweedelijndienst zoals het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg, waar samenwerking met een psychiater mogelijk is.”

Omgevingsfactoren

Zeventig procent van de studenten die hulp zoekt is vrouw. Heeft u daar een verklaring voor?

“Daar is niet echt een verklaring voor. Het is ook opmerkelijk dat veel hulpverleners vrouwen zijn. Het trekt zich dus verder door. Misschien kunnen vrouwen makkelijker praten over hun problemen dan mannen. Psychologie en pedagogie zijn voornamelijk vrouwelijke studierichtingen. Mannen

gaan waarschijnlijk op een andere manier met hun problemen om dan vrouwen.”

Om welke redenen vragen studenten psychologische bijstand? Eerder vanwege studie en stress, of zijn er andere belangrijke factoren?

“Er wordt veel van studenten geëist. Ze moeten goed presteren en functioneren op verschillende vlakken. Niet alleen de universiteit speelt een belangrijke rol, maar ook de familiale en sociale context. Krijgt de student voldoende steun van zijn familie? Heeft de student voldoende vrienden? Voelen ze zich eenzaam? Dat kunnen allemaal redenen zijn om hulp te zoeken.”

“Daarnaast is studeren een levensfase waarin ze het thuisfront achter zich laten en een eigen, onzekere weg inslaan. De meesten onder hen gaan voor het eerst op kot en dat is niet altijd rozengeur en maneschijn. Jongeren moeten zelfstandig kunnen zijn en voorzien in hun eigen behoeften. Daarnaast kan het kotleven soms ook heel eenzaam zijn. En dat alles middenin hun ontwikkeling en zelfbewustwording. Verder zijn er ook studenten met financiële problemen; nog een factor die zorgt voor extra druk.”

“Ten slotte is de leeftijdscategorie van studenten ook kwetsbaar voor psychologische stoornissen. Door afstand te nemen van een bepaalde situatie thuis, wordt ruimte vrijgemaakt voor de verwerking van een bepaalde gebeurtenis in het verleden.”

Op welke manier gaan hulpverleners jongeren helpen?

“Allereerst: door naar hen te luiste-

ren. Samen zoeken we dan naar alternatieven om een situatie te verbeteren of op te lossen. Dit gebeurt allemaal op een objectieve manier. Een hulpverlener kan zaken vanop afstand bekijken en tegelijk ook heel betrokken zijn. Soms is ook een bemiddelingsgesprek nodig en komen de ouders mee op consultatie, bijvoorbeeld wanneer de relatie tussen de student en de ouders moeilijk verloopt.”

Zou het kunnen dat, ondanks de laagdrempeligheid van het CAW, nog veel jongeren de weg niet vinden naar de hulpverlening?

“Ja, er is toch een opstapje nodig. Schaamte is een grote drempel. Soms stellen mensen zich heel loyaal op tegenover hun familie en valt het hen zwaar om te vertellen dat het daar eigenlijk niet zo goed gaat. Anderen willen hun probleem zelfstandig oplossen of zoeken een andere manier om met hun moeilijkheden om te gaan.”

Kan ons beeld van psychosociale hulpverlening op termijn veranderen? In Amerika is het bijvoorbeeld een vorm van prestige om een wekelijks bezoekje aan de psychiater te brengen, en daar komen de bezoekers ook openlijk voor uit.

“Schaamte zal altijd blijven. De manier waarop we kijken naar hulpverlening heeft veel te maken met het beeld dat de maatschappij ons oplegt. Dat verandert echter drastisch. Denk maar aan het debat over de terugbetaling van psychotherapie en de officiële erkenning van de psycholoog als volwaardig zorgverstrekker (vanaf januari 2014, nvdr). Hopelijk wordt die lijn ook doorgetrokken naar psychotherapeuten. Het CAW is volledig gratis, maar in de privé-sector worden de consultaties niet terugbetaald.”

Zijn er tips die u kan geven aan studenten over hoe ze hun weg kunnen vinden in deze drukke prestatie maatschappij?

“Zorg goed voor jezelf, eet goed en maak tijd voor ontspanning. Sporten en plezier maken is heel belangrijk. Trek ook op tijd grenzen en zeg stop als het niet meer gaat. Ga op tijd praten met vrienden of een hulpverlener als je ergens mee zit. Hou je verwachtingen realistisch. Verwacht niet dat alles perfect gaat lopen en aanvaard ook die imperfectie. Tegenslagen maken nu eenmaal deel uit van het leven.” ♦

Het leven van een labrat

DEZE LABORATORIUMRAT WOONT NIET OP DE VUB, MAAR IN EEN ANDER LABORATORIUM.
BRON: FLICKR JEAN-ETIENNE MINH-DUY POURRIER

DOOR LEEN GIJBELS

Uit cijfers van de federale overheid blijkt dat er in 2013 meer proefdieren gebruikt zijn dan het jaar ervoor. Ook de Vrije Universiteit Brussel heeft een proefdierlaboratorium. Een exclusieve kijk achter de schermen.

Iedereen die het animalarium betreedt, moet eerst beschermende kleding aan: een wegwerpschort, schoenvertrekken en een haarnetje. Dat is nodig om de dieren te beschermen tegen besmetting, maar ook voor de veiligheid van de mensen in het lab.

In dat lab: 1500 kooien met gemiddeld vier à vijf dieren per kooi. Dat precieze aantal verschilt van onderzoek tot onderzoek, net als de grootte van de kooi en het gewicht van zijn bewoners. In de kooien: eten, drinken en zogenaamde kooiverrijking. Dat zijn huisjes, knabbelstaafjes, kokosmatjes of ander knaagdier-entertainment. De beestjes

gedragen zich dan ook opvallend speels.

Maatschappelijk verantwoord

Niet alle dieren worden na een experiment gedood. Evenmin ervaren alle proefdieren een vorm van lijden. Professor Karine Breckpot, dierenarts van het animalarium en voorzitter van de Ethische Commissie Dierproeven, legt uit dat dierproeven meer zijn dan wat we er intuïtief over denken. “In samenwerking met de faculteit diergeneeskunde van de UGent en de stad Gent hebben we onderzoek gedaan naar zwerfkatten. Eerst moesten we hen vangen, waarna

onderzoekers hen testten op virale infecties zoals kattenaids en het FIP-virus.

“Dit soort aandoeningen bedreigt alle katten”, vervolgt Breckpot. “Besmette dieren lieten we dan ook inslapen. Gezonde katten lieten we vrij na sterilisatie of castratie. Dat gaf ons de kans om ook het effect van vroegtijdige sterilisatie op het verdere leven van katten te onderzoeken.” Ook zulke proeven in het belang van het dier en de diersoort zelf, zijn opgenomen in de cijfers van de federale overheid.

De dierenarts van het animalarium krijgt assistentie van vijf andere verzorgers. Ze maken de verblijven schoon

en geven de dieren te eten. Zodra het experiment begint, moet de onderzoeker zijn proefdieren dagelijks inspecteren. Dat doet hij om de algemene gezondheid van de dieren gedurende het volledige experiment te controleren. De onderzoeker let specifiek op doffe ogen, gewichtsverlies en een matte vacht. Dat zijn immers ziektesymptomen. Als het dier niet meer gezond is, stoppen de experimenten.

Enkel bij lijden of wegens noodzakelijkheid voor het project, bijvoorbeeld bij het isoleren van een orgaan voor verdere studie, wordt er overgegaan tot euthanasie. Bij sommige projecten is dat echter niet nodig. Zo is er bijvoorbeeld een serie minivarkens die na de experimenten bij adoptiebaasjes wordt geplaatst.

Als een dier veel pijn lijdt, moet de onderzoeker steeds aan pijnbestrijding doen, maar soms is dat geen optie aangezien dat de resultaten zal beïnvloeden. In dit geval gaat men steeds op zoek naar alternatieve pijnbestrijding, maar die is niet altijd beschikbaar.

De bedoeling van de verschillende onderzoeken is het begrijpen van de pathofysiologie achter een bepaalde aandoening, om er daarna een behandeling voor te ontwikkelen. De VUB-onderzoekers concentreren zich op

immunologie, oncologie en neurologie. Positieve resultaten komen dan later in aanmerking voor een verdere klinische studie.

Vooruitgang

Breckpot spreekt over meerdere succesverhalen: “In het UZ Brussel passen ze verschillende therapieën toe die eerst ontwikkeld zijn met behulp van preklinische proefdiermodellen. Momenteel ontwikkelt men bijvoorbeeld een experimentele therapie voor melanoompatiënten die eerst is getest op muizen. Binnen de dienst fertilititeit zijn er eveneens een heleboel therapieën die in het laboratorium van de VUB zijn uitgewerkt. Zo heeft elke dienst zijn succesverhalen.”

Zoals bij de melanoomtherapie zijn muizen en ratten de meest gebruikte proefdieren. Verder herbergt het animalarium ook konijnen en varkens. De Japanse Watanabe-konijnen in het animalarium zijn sneeuwwit met een glanzende vacht. Door een erfelijke aandoening waardoor hun cholesterolgehalte te hoog is, zullen deze konijnen omstreeks de leeftijd van twee jaar een spontaan hartinfarct krijgen. Ze lijken er weinig van te merken terwijl ze zich lustig in het stro nestelen of genieten van hun grote voorraad wortels.

Via een echografie zal de onderzoeker de pathofysiologie van het hartinfarct nagaan om zo te onderzoeken of dit correleert met de mens. Voor diabetesonderzoek worden labratten eerst diabetes gemaakt en nadien planten onderzoekers zogenaamde eilandjes van Langerhans bij hen in. Dat zijn celgroepen in de alvleesklier die insuline aanmaken. Vervolgens kijken ze of de ratten dankzij de transplantatie opnieuw zelf insuline produceren. Het onderzoek zou uiteindelijk kunnen leiden tot een behandeling tegen de erfelijke vorm van diabetes.

De varkentjes zijn dan weer onderdeel van experimenten die klaarheid moeten scheppen over de invloed van MRI-scans op zwangere vrouwen. Zwangere varkens worden verdoofd en onder de scanner geplaatst. Tijdens de scan krijgen ze sondes in de baarmoeder om zo de temperatuurstijging van de foetus tijdens het scannen te meten. Dit onderzoek heeft slechts een kleine impact en na de natuurlijke bevalling start de zoektocht naar adoptieouders voor de varkens.

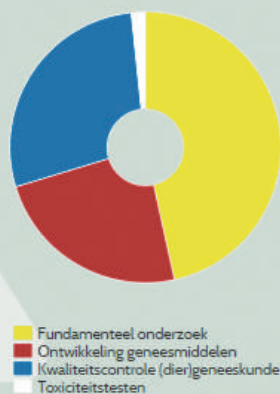
Doen en laten

Er zijn heel wat experimenten met proefdieren, maar de regelgeving is streng. Nationale en Europese wetten

Proefdiergebruik België 2013

Soorten onderzoek

BRON CIJFERS: FOD VOLKSGEZONDHEID, VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETTEN EN LEEFMILIEU

regelen het gebruik van proefdieren. Wet- en regelgeving worden bovendien voortdurend aangepast naargelang er meer alternatieve methodes beschikbaar zijn. Deze wetten reguleren niet enkel de laboratoria die proefdieren gebruiken, maar ook de kwekers die de dieren aanleveren.

Sinds 2004 is bijvoorbeeld het gebruik van proefdieren voor het ontwikkelen van cosmetica, net zoals het testen van het eindproduct verboden in de Europese Unie. En in 2013 kwam er een algeheel handelsverbod voor cosmetica getest op proefdieren.

Tegelijkertijd leggen wetten inzake klinische studies, zoals de Verklaring van Helsinki, juist een verplichting op tot het gebruik van dierenexperimenten. Het is tevens bij wet vastgelegd dat elke erkende instelling een ethische commissie dient op te richten. De Ethische Commissie voor Dierproeven (ECD) aan de VUB bestaat zo uit minstens negen leden. Naast onderzoekers

bestaat de ECD uit een dierenarts, een statisticus, verzorgend personeel, technisch personeel en minstens één extern lid.

De VUB kan niet zomaar kiezen wie in de commissie zetelt. De dienst Dierenwelzijn van de FOD gaat na of de leden elk afzonderlijk over de juiste expertise beschikken en of de commissie in zijn geheel voldoet aan de voorwaarden in verband met samenstelling, onpartijdigheid en belangenconflict.

Elke onderzoeker die experimenten op dieren wil uitvoeren, moet hiervoor de toestemming krijgen van de ECD. De commissie gaat na of er inderdaad geen alternatieve methodes beschikbaar zijn, controleert de pijnbestrijding en overweegt of het proefdiermodel en het aantal proefdieren wel passen bij het onderzoek.

Onderzoekers moeten ook een dierenwelzijnsdagboek bijhouden, waarin de behandeling van elk proefdier nauwkeurig wordt beschreven. Na af-

loop van het project kan de ECD het dagboek inkijken om na te gaan of er niet te veel dieren zijn gebruikt. Indien dat wel zo is, moet de onderzoeker de doeleinden van het experiment uitvoerig motiveren. Volgens Breckpot komt dat echter niet vaak voor. “Onze onderzoekers denken lang op voorhand na over het gebruik van proefdieren, waardoor het gebruikte aantal slechts bij uitzondering meer is dan wordt aangevraagd”, zegt ze geruststellend.

Bovendien mag niet elke onderzoeker zomaar dierproeven uitvoeren. Slagen voor de verplichte vakken in de biomedische wetenschappen Proefdierkunde 1 en 2 is sowieso vereist. Studenten leren dan de theorie achter narcose, bestuderen pijnbestrijding en het herkennen van ongemak bij dieren. Eveneens onderwerp van de cursus is het tijdstip waarop ze moeten overgaan tot euthanasie. Later krijgen beginnende onderzoekers ook stevast begeleiding van een ervaringsdeskundige, om er zo op toe te zien dat de dieren een correcte behandeling krijgen.

Professor Breckpot benadrukt dat alle mensen die met proefdieren werken oprecht begaan zijn met het dierenwelzijn. Zo is er een zekere interne controle onder collega's.

Bouwplannen

Al sinds 2005 zijn er plannen om op de campus Jette een nieuw animalarium te bouwen. Het bureaucratisch proces neemt echter veel tijd in beslag. Niet alleen de gebruikelijke rompslomp die een bouwproject met zich meebrengt, maar ook de speciale wetgeving rond milieu en bioveiligheid maken het tot een werk van lange adem. Het nieuwe animalarium zal bovendien een nieuwe erkenning moeten krijgen en ook dat kost tijd.

De op stapel staande nieuwe faciliteiten zijn wel zo ontworpen dat ze voldoen aan de verstrengde regelgeving, waardoor het welzijn van het proefdier nog beter gegarandeerd kan worden. “Zo zet de VUB een extra stap vooruit op het pad naar een grotere maatschappelijke verantwoordelijkheid en geeft ze een bredere invulling aan de missie van de instelling en het wetenschappelijk onderzoek in het bijzonder: bijdragen aan de levenskwaliteit”, aldus een verheugde professor Breckpot. Dat nieuwe laboratorium mag er van haar dan ook gauw komen. ♦

Millennials zijn van alle tijden

Als rebel word je niet altijd geboren, maar je kan het wel worden

TEKST EN BEELD DOOR EMILY SCHENNACH

An Van Ackerbroeck is 65 jaar en was een twintiger in de bewogen jaren zeventig. Haar generatie had weinig keuzes en veel werd door je afkomst bepaald. Je moest vechten voor je autonomie. "Als twintiger beleefde ik een heel avontuurlijke en geëngageerde periode."

“Vroeger zei ik altijd dat ik zwerver of detective wou worden (*lacht*). Ik denk dat ik altijd wel een beetje zwerver ben gebleven. Ik ga graag naar buiten, ontdek de wereld rondom me en ik houd ongelooflijk veel van mijn onafhankelijkheid. Uiteindelijk ben ik op twaalfjarige leeftijd naar de landbouwhuishoudschool gegaan. Eenmaal getrouwd was het voor meisjes niet de gewoonte om het beroep waarvoor ze

geleerd hadden, ook uit te voeren. Het was dus een meerwaarde als je het huishouden al kon doen. Je stelde toen geen vragen, de keuzes werden voor jou gemaakt. Onze ouders deden wat ze dachten dat het beste voor ons was. Mijn moeder heeft heel haar leven verdriet gehad omdat ze nooit de kans heeft gekregen om te gaan studeren. Zij was thuis nodig en dat verdriet heeft er toe geleid dat ze mij wel alles probeerde te geven.”

EVA-club

“Op de middelbare school roerden die befaamde jaren zestig en zeventig zich wel al een beetje. Ik zat toen op een heel streng meisjesinternaat in Westmalle. We leefden in een cocon; je had niet zoveel voeling met wat er in de wereld leefde, maar je ving natuurlijk wel wat op van thuis. Wij liepen mee met Leuven-Vlaams, al wisten we niet helemaal waar het om ging. Het was een heel strenge, gedisciplineerde

school. Je kreeg punten op ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands) en je moest het melden als je iemand een dialect- of Frans woord hoorde gebruiken. Paraplu mocht bijvoorbeeld niet, dat moest een regenscherm zijn. Je zat in een heel strak systeem waarin alles gecontroleerd werd. Je had geen vrijheid. Je moest in de pas lopen, zwijgen, een uniform dragen en je brieven werden gelezen. Logisch dat je dan iets zoekt om te rebelleren. Een keer per jaar stond het internaat wel op zijn kop, dat was met Pasen, dan hadden ze misdienaars nodig en dat waren de jongens (*lacht*)."

"Op zaterdagochtend moesten wij schoonmaken: iedereen had zijn taak zoals het poetsen van de klassen of de keuken. Heel de zaterdagochtend verloren we daaraan. Op een gegeven moment vonden wij dat niet meer kunnen omdat onze ouders zoveel geld moesten betalen. Wij hebben toen de EVA-club opgericht: Elektriciteit Versmos Actie. Elke keer als we moesten schoonmaken, lieten we overal het licht branden. De rebellie is daar wel een beetje geboren."

Van de vrijheid proeven

"Toen ik achttien jaar was, ben ik naar Antwerpen vertrokken om psychologische assistentie te studeren aan de Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen. Ik moest me wel waarmaken en bewijzen in het dorp. Ik was een boe-

rendochter en kwam van de huishoudschool. Het was dus niet vanzelfsprekend dat ik ging studeren en dat was natuurlijk een hele motivatie. Ik heb me toen erg geconcentreerd op het leren."

"Voor mij ging er in Antwerpen een wereld open op het gebied van studie. Ik kreeg logica, filosofie en sociologie. Soms ging ik met vriendinnen naar het justitiepaleis. Daar waren vaak assisenzaken en wij zaten dan op de tribune en volgden dagen na elkaar een proces. Dat vond ik heel spannend. Ooit ben ik ook naar een lezing van Jaap Kruithof over seksualiteit gegaan. Dat ging onder andere over seks voor het huwelijk en ik was daar heel enthousiast over. In het weekend ging ik naar huis en mijn vader kwam me toen altijd ophalen aan het station. Ik vertelde hem over die lezing van Kruithof. Dat was een verkeerde beslissing, denk ik (*lacht*). Mijn vader was geschokt en dacht: daar gaat iets helemaal mis."

"Ik heb erg genoten van mijn studie, juist omdat het niet vanzelfsprekend was. Dat was een droom die uitkwam. Alles was nieuw in die grote stad en ik moest nog leren dat ik kon gaan en staan waar ik wou. Ik heb daar geleerd om van de vrijheid te proeven."

D-KLJ

"Toen ik begon te werken, werd ik gewestleider van de KLJ (Katholieke Landelijke Jeugd, destijds onder de koe-

pelorganisatie van de Boerenbond, nvdr). Er werden in die periode negen KLJ'ers ontslagen door de nationale KLJ omdat ze volgens hen te progressief en subversief waren. Dan word je natuurlijk feller en toen is er binnen de KLJ een stroming ontstaan die zich Democratisch KLJ noemde. Die stroming vond dat de banden tussen de KLJ en de Boerenbond te sterk waren en dat de vorming die de KLJ gaf veel te braaf was. Het programma werd van bovenaf gecoördineerd en was vooral vrijetijdgericht, terwijl wij meer wilden werken rond de basisproblemen van de arbeiders, vooral de boeren. De boeren hadden het toen niet breed, terwijl de Boerenbond wel rijk was geworden. Onze aandacht ging vooral naar ene beter vorming. De D-KLJ had toen contact met de AMADA-beweging (Alle Macht Aan De Arbeiders, voorloper van de Belgische PVDA, nvdr) in Leuven. Dat waren de communisten. D-KLJ liet zich inspireren door hun politieke visie en wij kregen een marxistisch-leninistische vorming. Dat moest in het geheim gebeuren omdat dat echt niet bij die katholieke KLJ paste en zeker ook niet in het katholieke wereldbeeld van onze ouders."

"Ik heb in die periode mijn politieke bewustzijn gevonden en dat was voor mij een heel vruchtbare tijd. Ik heb toen geleerd hoe het leven in elkaar zit. We ondernamen acties, zoals de KLJ in

FOTO: MARK VAN DER BRUG

“Ooit ben ik naar een lezing van Jaap Kruithof over seksualiteit gegaan. Mijn vader was geschokt.”

Leuven bezetten, hongerstakingen houden of meelopen in een betoging tegen de 30 Miljard (tegen de aanschaf van gevechtsvliegtuigen in 1974, nvdr). Onze filosofie was: je moet contact hebben met de basis en daar moet het programma van de KLJ op afgestemd zijn. Wij vonden dat we idealistisch waren en dat we opkwamen voor de rechten van onze ouders, maar de meeste ouders zagen dat zo niet. We nodigden ook veel gastsprekers uit. Zo was er een ooggetuige die over de oorlog in Vietnam kwam vertellen of een

gastpreker over de Chileense dictator Pinochet. We lazen van die ontzettend interessante boeken. Zo was er het boek Jam Van Ilona: een prentenboek dat het productieproces besprak. Dan zie je pas dat de bijdrage van de arbeider even belangrijk is als de bijdrage van de verkoper.”

Proces verbaal

“Ooit heb ik een proces verbaal gekregen toen we aan een zitstaking meededen. We steunden de arbeiders van een bedrijf die opkwamen voor betere

arbeidsvoorwaarden. Wij zaten op de openbare weg en de politie joeg ons de hele tijd weg, maar wij gingen natuurlijk elke keer terug zitten. We deden alleen maar aan vreedzaam verzet, maar het heeft me wel een pv opgeleverd (*lacht*). Ooit heb ik ook nog meegelopen in een betoging waar ook de VMO (Vlaamse Militante Orde) was. Dat was natuurlijk rechts tegen links en er was ontzettend veel politie aanwezig. Ik weet nog dat ik toen dacht: als het oorlog wordt, dan begint het zo. Toen was ik wel bang omdat je de sfeer van rechts tegen links voelde. Maar het was niet alleen maar betogen. We zijn ook bieten gaan plukken toen de landbouwgronden overstroomd waren. We probeerden zoveel mogelijk aan de kant van de basis te staan.”

Muziek

“Ik heb in die tijd geleerd om op te komen voor de eigen rechten, de emancipatie. Dat was een ontzettend avontuurlijke periode, omdat je bezig was met dingen die niet altijd door iedereen werden goedgekeurd. Het was nooit de bedoeling om je ouders verdriet aan te doen, het was altijd een moment van afwegen: wat doe je en wat doe je niet. We waren geëngageerd en betogen was aan de orde van de dag. Ik kom uit een generatie die zelf heel weinig keuzes kon maken. Elk zelf verworven recht wordt dan heel speciaal. Toen ik artikels las over de studentenbetoging in Brussel, tegen de verhoging van het inschrijvingsgeld, was mijn eerste gedachte: daar zou ik op de eerste rij hebben gestaan.”

“Als ik anders had kunnen kiezen of mocht ik nu de mogelijkheid hebben om te kunnen gaan studeren, dan zou ik iets met muziek doen. Dat was vroeger geen optie. Toen ik heel klein was en moest afwassen, zette ik de deur open en begon keihard te zingen in de hoop dat er iemand langskwam die mijn superstem zou ontdekken (*lacht*). De generatie van nu heeft ontzettend veel mogelijkheden, wat het vaak moeilijker maakt om een goede keuze te maken en de druk is een stuk groter. Ik zou zeggen: ga voor je idealen en durf grenzen te verleggen. Probeer jezelf te vinden en verloochen nooit waar je vandaan komt. Blijf trouw aan jezelf, maar als je iets anders ziet, veroordeel het dan niet meteen. *Don't say no, just say oh.*” ♦

Conservatisme en gebrek aan visie doden klassieke muziek

DOOR MARCO MUILWIJK

Klassieke muziek is impopulair door het snobisme en de elitaire houding van zowel de uitvoerders als het huidige publiek. Dat concerten amper publiek trekken hebben zij louter aan zichzelf te wijten.

Deze generaliserende uitspraak heeft nuancering. Er zijn twee tendensen waar te nemen die weinig met elkaar gemeen hebben, behalve dan dat ze in wezen precies hetzelfde zijn.

Dit verhaal begint met een cliché: klassieke muziek in de brede zin van het woord is niet meer zo geliefd bij het grote publiek zoals dat een eeuw geleden was.

Het gevolg is een steeds terughoudender repertoirekeuze van orkesten en deels is dat natuurlijk terecht.

Steeds meer orkesten moeten immers fuseren of verder bezuinigen nu overheidssubsidies langzaam worden teruggeschroefd. Als de zalen dan ook nog leeg blijven door verkeerd beleid wordt de financiële positie onhoudbaar met het risico failliet te gaan. Daarom kiezen orkesten telkens weer voor zeer bekende werken van bovendien zeer beroemde componisten. Uiteindelijk is het eigen aan de mens om iets te waarderen wat je al kent. *Wat de boer niet kent, vreet 'ie niet* is ook in dit geval de spijker op de kop.

Als je maar kritisch bent

Evergreens te over uit alle perioden van de klassieke muziek. De boeren zullen verguld breed glimlachen bij het zien van bijvoorbeeld de affiche voor een concert op 11 december aan het Koninklijk Conservatorium Brussel. Het conservatoriumorkest speelt *Die Hebriden* van Felix Mendelssohn, het *Hoboconcert* van Richard Strauss en na de pauze is de grijs gespeelde *Symphonie Nr.2* van Johannes Brahms weer eens aan de beurt.

Deze opportunistische keuzes zou-

den er bij commerciële orkesten allicht voor zorgen dat het publiek iets minder hard wegloupt dan nu het geval is; het is immers gewoon fantastische muziek. Voor iemand die deze werken nauwelijks of zelfs helemaal niet kent, zou dit concert een *eyeopener* kunnen zijn, een keerpunt in het leven. Maar het publiek dat regelmatig concerten bezoekt, zelf een instrument speelt en bovendien een grote cd-verzameling heeft, vindt het nodig om een mening te hebben over de kwaliteit van een uitvoering. Perfectie is de norm! Het is haast een hobby geworden, klassieke concerten afkraken. Roep maar iets, als het maar negatief is. Het zal je in snobistische kringen een begrijpelijk knikken opleveren waarmee je jezelf hebt geprofileerd als kritisch persoon. Niets is in de huidige maatschappij is zo belangrijk als *kritisch* zijn. Als men enigszins geëngageerd is in klassieke muziek, is een borrel na een concert natuurlijk de perfecte arena om te laten zien hoe scherp je wel niet kunt zijn.

De andere 1099

De wereld van concoursen en audities voor een vacature in een orkest zijn voor buitenstaanders onbegrijpelijk. Veel orkesten zijn er niet meer, dus voor die ene vacature melden zich soms wel honderden kandidaten, en dat is niet overdreven. Het London Symphony Orchestra had ooit een vacature bij de percussie waarvoor zich meer dan 1100 muzikanten hadden aangemeld. Ja, naar aanleiding van de audities heeft het orkest inderdaad een nieuwe percussionist aangesteld. Maar was hij nu echt aantoonbaar beter dan de andere 1099? Had hij deze aanstelling te danken aan contacten bij het orkest? Feit is wel dat bij zulke audities op zaken wordt gelet die de boeren nooit zullen horen. Men spreekt over details die zelfs aan het geoefende oor volledig voorbij gaan. Altijd maar hetzelfde repertoire werkt dit snobisme natuurlijk geweldig in de hand. Het is makkelijk te vergelijken met iets wat men al kent.

Aan totaal de andere kant van het spectrum bevindt zich de woelige wereld van de modernen, waar juist elk concert een nieuw avontuur is. Bepaald niet zaligmakend. Sinds de romantiek uit de wereld verdwenen is, greep de techniek ook in de muziek razendsnel om zich heen. De computer en het mengpaneel boden nooit eerder gehoorde mogelijkheden. Mede door deze ontwikkelingen valt er een explosie van

---

Een concert was ooit een ontspannen avondje uit alvorens de kroeg in de te duiken

---

nieuwe stijlen te beschrijven na de Tweede Wereldoorlog. Juist na zo'n afschuwelijke tijd hadden mensen behoefte aan lichte en vrolijke muziek zoals jazz. Het is een van de redenen dat rock 'n roll zo populair werd. Maar de modernisten hadden hier maling aan en overcompliceerden de klassieke muziek buiten proporties. Zij schuwden het experiment niet. Muziek diende niets meer over te brengen of iets te vertellen. Nee, experimenteren werd een doel op zich. Anderen brachten meergelagige structuren aan in hun muziek die voor geen luisteraar op gehoor te bevatten zijn.

Vroeger was het simpel

Waar we over vroeger overzichtelijk kunnen spreken over periodes als barok, classicisme en de romantiek, krijgt tegenwoordig haast elke componist een eigen -isme opgeplakt. Het is niet verwonderlijk dat het publiek door de bomen het bos niet meer ziet. Als een concert met modern repertoire wordt aangekondigd, heeft men totaal geen idee op wat voor muziek te kunnen rekenen, en dat nodigt bepaald niet uit. Vroeger was het simpel. Dan ging men naar de opera, en kort door de bocht was dat Verdi of Wagner. Dat was totaal verschillend, en toch wist men wat te verwachten. Dat ontbreekt nu.

Het eeuwig streven naar vernieuwing is hier precies de oorzaak hier. Componisten moeten zich het verschil realiseren tussen authenticiteit en originaliteit. Helaas doen subsidieverstrekende comités mee aan dit modern snobisme. Alles moet het predicaat *nieuw* en *origineel* meekrijgen, wat dus niet alleen tot gevolg heeft dat de stijlen zich verder versplinteren en verwijderen van het publiek, maar ook dat de meeste stukken slechts op één uitvoering kunnen rekenen. Bij een tweede uitvoering is het immers niet meer nieuw. Op deze manier is het voor het geïnteresseerde publiek al helemaal onmogelijk om vat te krijgen op de tendensen in de hedendaagse klassieke muziek.

Visieloos

Waar de conservatieve groep de klassieke muziek doodt door *kritisch* over

de uitvoering te zijn, doet de moderne groep dat door open te staan voor alle interessante avantgardistische uitpattingen van kunstenaars die zichzelf als componist wensen te profileren. Openstaan voor alles, en werkelijk alles maar *interessant* vinden, is een excuus om geen visie te hebben.

Muziek was ooit datgene wat niet in woorden te vatten is, was ooit het gevoel dat schilderijen zelden kunnen oproepen. Maar daar gaat het al lang niet meer over. Slechts weinigen zullen muziek nog intiem beleven. Alleen al kiezen voor onbekendere composities zou een hele mentaliteitsverandering teweeg kunnen brengen. De discussie na afloop zal weer gaan over de muziek en over de componist. Er zijn zoveel tijdgenoten van Mendelssohn, Brahms en Strauss wier muziek onterecht heel weinig wordt gespeeld. Scharwenka en Bortkiewicz bekken misschien wat minder lekker? Die schrikken de onwetende boeren af? Onzin, zelfs minder bekende werken van beroemde toonkunstenaars durven de beleidsmakers nauwelijks op het programma te zetten. Wie kan zeggen ooit *Francesca da Rimini* van Tchaikovsky live te hebben gehoord?

Zowel het streven naar de perfecte uitvoering als het tomeloos experimenteren zijn schuldig aan de elitaire sfeer die om klassieke muziek heen hangt. Zij vormen een blokkade voor zowel nieuw publiek als jonge componisten. Een goed orkest kost veel, en dat terwijl slechts heel weinig mensen bewust horen dat het bovennatuurlijk goed is wat het orkest doet. Meer orkesten met dan maar een iets lager niveau kunnen veel meer betekenen voor de maatschappij. Kort de duur van concerten in zodat ze laagdrempeliger en goedkoper kunnen worden om ze vervolgens vaker te organiseren. Men kan dan terugkeren naar de essentie. Een concert was ooit een ontspannen avondje uit alvorens de kroeg in de te duiken. De *boeren* grijpen vaak vele malen beter waar muziek om draait zonder dat onder woorden te kunnen brengen. En zo hoort het ook. ♦

Collecto: Ideaal voor Eric, maar als het niet regent neemt Egide gewoon de fiets

DOOR EGIDE VAN DER HEIDE

Hoe geraak je na het stappen weer snel en veilig thuis? Dat is een van de dingen die je uitzoekt als je in een andere stad gaat studeren. In Brussel presenteert Collecto zich als een flexibele taxidienst die je zeven dagen per week tussen elf uur 's avonds en zes uur 's ochtends binnen het Hoofdstedelijk Gewest voor een schappelijke prijs naar huis brengt. Ik zocht uit of dit echt zo ideaal is als het klinkt.

In Rotterdam, waar ik de afgelopen jaren woonde, is de fiets veruit het beste transportmiddel om thuis te geraken na het stappen. De chauffeur van de nachtbus vraagt namelijk zes euro voor een ritje, terwijl je daar overdag nog geen euro voor neertelt. Een taxi nemen komt al helemaal niet in je op als je de volgende dag nog wat geld wil overhouden. De fiets daarentegen kost je naast een beetje inspanningsvermogen helemaal niks. Plus: wat beweging en frisse lucht hebben een beschonken persoon nog nooit kwaad gedaan.

's Nachts fietsen in Brussel raadde internet mij echter af. Dat zegt op zichzelf niks, want op internet raadt de Vlaming Brussel in zijn geheel af. En tot noch toe fiets ik hier graag. Desalniettemin, omdat het hier ook weleens regent en doordat heuvels en een afzienbare afstand mijn kot scheiden van het meeste nachtleven, vond ik het geen slecht idee om, gewend aan het platte en compacte Rotterdam, de alternatieven voor de geliefde fiets eens uit te zoeken. De Brusselse nachtbus Noctis lijkt in eerste instantie de beste optie wanneer al snel blijkt dat de taxi ook hier onbetaalbaar is als je in je eentje bent. Met de nachtbus daarentegen mag je mee tegen betaling van het dagtarief (het kan dus wel gewoon, Rotterdam!). Maar de nachtbussen rijden alleen in het weekend en dan ook maar tot drie uur. Niet toereikend dus voor de doordeweekse nachtbraker of diegene die pas rond een uur of vijf in de ochtend het café komt uitrollen.

Aanvulling op de nachtbus

Maar er is meer, zie ik al verder surfend op de website van de MIVB. Collecto, een aanvulling op het

---

Toen ik vroeg waar de taxi mij om twee over drie was wezen zoeken werd duidelijk dat wij elkaar inderdaad niet hebben kunnen zien.

Noctis-netwerk, en in de inleidende tekst de woorden 'collectieve taxidienst', 'flexibel', en 'niet duur' vetgedrukt. Top! Niet dure, flexibele, collectieve taxidiensten is precies hetgeen waarover ik met mijn vrienden (zij het in ietwat andere bewoordingen) vaak fantaseerde toen regen en wind de fiets ineens minder ideaal maakten. Naast een lavabo op ieder kot, de *go pass*, goedkoop (lekker) bier, de facebookpagina *Ugly Belgian Houses* en avondwinkels op elke hoek van de straat is dit nog iets waarin België excelleert, dacht ik.

“Een collectieve taxi nemen vergt drie stappen”, aldus de uitleg op de website. Namelijk: 1) reserveren, 2) het vertrek, 3) de aankomst. Als je voor het eerst gebruikmaakt van een Collecto, moet je ten laatste twintig minuten voor vertrek telefonisch reserveren. Nu belandde ik op een woensdagavond in het centrum en bleef ik daar tot de ochtend. Heel het gezelschap, op mij na, woonde naast de kroeg, dus ik was op mijzelf aangewezen om thuis te geraken. Een perfect moment om die collectieve taxi eens stap voor stap te proberen.

Stap 1. Reserveren

Zoals op de website staat beschreven vertrekken de taxi's op het uur en op het halfuur. Mijn horloge gaf aan dat het inmiddels half drie was. Om drie uur zou ik dus kunnen vertrekken. Een Collecto-taxi haalt je wel niet aan ie-

der gewent adres op. Verspreid over het hele Hoofdstedelijk Gewest, van Ukkel tot Jette, zijn er tweehonderd afhaalpunten gelegen aan MIVB-haltes. Deze haltes zijn te herkennen aan het Collecto-logo dat onder het haltebord prijkt. Online is ook een lijst van vertrekpunten te vinden en er staat exact beschreven wat de telefonist(e) je gaat vragen tijdens het bestellen van een taxi. Halte Dansaert met nummer 0052 bleek voor mij die avond de dichtstbijzijnde.

Om het rumoer in het café tijdens het bellen te ontvluchten, stapte ik even naar buiten. “Goedenavond, ik wil graag een taxi bestellen.” “Dat kan, mag ik uw telefoonnummer?” *Mijn telefoonnummer?* Dat stond niet in het rijtje van dingen die je aan de telefonist(e) moest doorgeven, en mijn Belgisch nummer ken ik nog niet uit mijn hoofd. “Ik heb uw nummer toch echt nodig om een reservering te kunnen maken, meneer”, benadrukte de telefoniste.

Blijkbaar kan mijn telefoon het niet aan om mij tijdens het telefoneren m'n adresboek te tonen, dus verbrak de verbinding. Het onthouden van nummers is iets waar ik niet erg goed in ben, dus wilde ik het café weer binnengaan om een pen te vragen. Zij het niet dat, om de rokers tegemoet te komen en de controleurs buiten te houden, de deur inmiddels op slot was en het gordijn gesloten. Er zat dus niks anders op dan mijn telefoonnummer proberen

BRON: MARGOT QUIX

te onthouden.

Mijn nummer in m'n hoofd herhalend belde ik opnieuw. Ditmaal vroeg de persoon aan de andere kant van de lijn meteen bij welke halte ik opgehaald wilde worden. Gehaast reageerde ik of hij niet eerst mijn telefoonnummer wilde noteren, aangevend dat ik op het punt stond dat weer te vergeten. "Nee meneer, uw telefoonnummer staat hier voor mij in beeld, dus dat heb ik al." Mooi dacht ik, vertel uw collega ook even hoe dat werkt. Ik gaf de halte-naam, het nummer, mijn naam en bestemming door, en tot mijn genoegen kreeg ik te horen dat ik om drie uur zou worden opgehaald.

Echter, om kwart over drie stond ik nog altijd te wachten. Ik belde nogmaals. Ik kreeg een niet-Nederlands-spreekende dame aan de lijn en uit de taalstrijd die volgde meende ik op te maken dat de taxi onderweg was. Om twintig over drie nog steeds niks. Nog maar een keer bellen. Ditmaal wist de telefonist mij, nog voordat ik iets had gezegd, aan te spreken met iets dat op mijn naam leek en kon hij mij vertellen dat ik nog steeds stond te wachten. "Klopt,

als u mij ook kunt vertellen waar de taxi blijft ben ik helemaal tevreden." Het antwoord was niet waar ik op hoopte: "De taxi is om twee over drie bij de halte geweest, maar de chauffeur heeft u niet zien staan, meneer." Ik legde de beste man uit dat me dat sterk leek aangezien ik het afgelopen halfuur alle passerende taxi's een meer dan hoopvolle blik had toegeworpen. Toen ik vroeg waar de taxi mij om twee over drie was wezen zoeken werd duidelijk dat wij elkaar inderdaad niet hebben kunnen zien. Volgens *het systeem* was mijn vertrekpunt De Vlaamse Poort, gelegen aan de Dansaertstraat, en niet Dansaert, gelegen aan De Nieuwe Graanmarkt. De volgende minuut kenmerkte zich door irritatie van beide kanten toen bleek dat de volgende taxi mij pas om vier uur kon komen ophalen en meneer de telefonist (inmiddels overgeschakeld naar gebrekkig Engels) mijn blijk van ongenoegen moest incasseren en herhaaldelijk aangaf (bijna tot schreeuwens toe) dat *het systeem* het hem niet toeliet eerder een taxi te sturen.

Stap 2. Het Vertrek

Om stipt vier uur stopte er dan eindelijk een taxi bij halte 0052 waarvan de chauffeur vroeg of ik *monsieur Von de Uide* was. Aangezien ik de kans klein achtte dat de dronken Aziaat die ook in het bushokje had plaatsgenomen en inmiddels zijn ogen had gesloten naar die naam luisterde, ging ik er maar vanuit dat hij Van der Heide bedoelde. Eenmaal in de taxi zag ik op het schermje staan wat de man had proberen te zeggen: *Eric Vanderuyden*. Ik gaf aan dat ik Egide van der Heide heet, maar hij leek er niet veel van te begrijpen. Voortaan ben ik dus Eric voor Collecto. Ik betaalde de vaste ritprijs van zes euro en tot mijn genoegen kreeg ik een euro terug. Ik zei dat ik niet in het bezit was van een MIVB-abonnement, wat de voorwaarde is voor die euro korting, maar toch mocht ik de euro houden. Stap 2 vond ik tot nu toe leuker dan stap 1.

Stap 3. De Aankomst

Na vertrek deed de chauffeur zijn uiterste best om mij uit te leggen hoe het systeem werkt. Het kwam er op

BRON: SARAH HAMDI

Dromend over de tweewieler stond ik het volgende moment voor de deur van m'n kot in Elsene

---

neer dat voordat hij me naar huis bracht, we eerst nog andere passagiers moesten ophalen. Het gaat per slot van rekening om een *collectieve* taxi. Bij het Zuidstation stapten nog drie dames in. Na een uur buiten in de kou te hebben gestaan, zag ik een gezellig praatje met de chauffeur of mijn nieuwe reisgenoten wel zitten, maar desgevraagd *parlé-de* geen van allen *anglais* of redelijk Nederlands. Aangezien mijn Frans van het schandelijke niveau *durum falafal, sauce andalouse, salades tout et manger ici* is, dacht ik geen indruk te zullen maken met mijn gebrabbel. Dan maar zwijgen en de mooie art nouveau-gevels bekijken. Art nouveau kenmerkt zich door het gebruik van decoratieve vormen en asymmetrie. Asymmetrie en alcohol bleken in combinatie met het voorbijrazende lichtspel niet bevorderlijk voor de toestand van mijn maag, dus besloot ik mijn ogen maar te sluiten en me in te beelden dat ik op een fiets een Brusselse heuvel afraasde met een heerlijk fris briesje op m'n kop.

Dromend over de tweewieler stond ik het volgende moment voor de deur van m'n kot in Elsene en bereikte ik stap 3 ook zonder kleerscheuren.

Automatische antwoordapparaat

Hoewel het vertrek en de aankomst soepel zijn verlopen, had ik na het debacle van stap 1 gemengde gevoelens over de Collecto. Maar alles en iedereen verdient een tweede kans, en een week later dook ik zonder fiets nogmaals het Brusselse nachtleven in. Omdat ik al een keer gebruik had gemaakt van de dienst, zou het sturen van een sms ook volstaan om een Collecto te bestellen. Dat zag ik wel zitten, want de vorige keer verliep de communicatie via de telefoon niet optimaal. Het berichtje dient opgesteld te worden via het volgende formaat: *Aantal personen.uur.nummer van de Collecto-halte.naam.straatnaam en huisnummer bestemming.postcode bestemming*, waarna je een bevestigings-sms terug-

krijgt. Nu wist ik niet meer exact hoe Eric met zijn achternaam heette, dus schreef ik maar mijn echte achternaam in het bericht. Helaas heb ik waarschijnlijk hierdoor nooit een bevestigings-sms gekregen. Me afvragend waarom men in deze moderne tijden geen applicatie ontwikkelt waarmee je via je gps de dichtstbijzijnde halte kan opzoeken om vervolgens met een account een taxi te bestellen, draaide ik het Collecto-nummer. Ditmaal kreeg ik geen telefonist(e) aan de lijn maar het *automatische* antwoordapparaat (bestaan er *niet-automatische* antwoordapparaten?). In ieder geval was het een verademing, want dit apparaat wist het adres van mijn kot al en ik kon het nummer van het vertrekpunt intoetsen waarna de vriendelijke stem de naam van de halte duidelijk herhaalde. Binnen een minuut geregeld. Bij de halte stond vervolgens al een taxi klaar toen ik er aankwam. “*Monsieur Eric?*” “*Oui! C'est moi!*” ♦

Paaldansers achter de grote ramen van het S.M.A.K

DOOR LIZA GORDIN

Een verzameling van beeldhouwwerken, tekeningen en schetsen mogen de zalen van het S.M.A.K in Gent sieren: het werk van de befaamde Belgische kunstenares Berlinde De Bruyckere.

INTO ONE ANOTHER

DOOR LIZA DIANE GORDIN

Als mieren stonden de mensen rond het werk *Cripplewood* (2013) op de opening in het S.M.A.K. Dit werd voor het eerst tentoongesteld op de Biënnale van Venetië in 2013. Nu te zien in Gent, in een lichtere ruimte dan oorspronkelijk, hoewel het werk de duisternis mist.

In 1990, vier jaar nadat De Bruyckere de academie verliet, stond het lichaam, de eenzaamheid en de ingetogenheid van de mens centraal in haar werk. Dat is zeker zichtbaar en aanwezig in haar wassen beeldhouwwerken. Ook de misvormde paardenhuiden, waarmee ze internationaal doorbrak, dragen deze geladenheid mee.

Vanaf *Cripplewood* nemen de zalen je mee langs paarden- en men-

senhuiden, dekens en verschillende kasten. Er heerst een ingetogen sfeer tussen de muren, tussen de werken en uiteindelijk ook tussen de toeschouwers. Starend naar het plafond bekijken we de hoge palen die ons mee de hoogte innemen. Een vreemd beeld is het om de paaldansers achter de grote ramen in het S.M.A.K. te zien. Rond de palen hangen dan weer lijdende en misvormde figuren (*Schmerzemann*, 2006).

De ware aard

We dwalen verder, langs tekeningen, aquarellen en hertengeweien, tot dat we een ruimte binnenstappen met doorzichtige etalagekasten gevuld met menselijke kwetsbaarheden, pijn en complexen. Geborgenheden die wij

soms zo graag uit onszelf zouden willen halen, zo graag dat onze ruggenwervel in twee zou kunnen splitsen, met een drang dat onze persoonlijkheid herborren wordt uit een lichaam dat niet het onze is. Zoekend naar de ware aard van het leven, Freudiaans gezegd.

Deze tentoonstelling neemt je mee door de melancholie, de eenzaamheid, de schoonheid en de ware aard van het menselijk leed. Je ziet en voelt en toch hou je afstand. Als paarden rennend door de zalen van de kunsthuizen.

Sculptures & Drawings | Berlinde De Bruyckere, tot 15 februari in het S.M.A.K, Gent.

Entrée: 2,- voor -25-jarigen. ◆

Dirigent Peter Gülke begeleidt conservatoriumstudenten tijdens veelbelovend concert

DOOR MARCO MUILWIJK

Het studentenorkest van het Koninklijk Conservatorium Brussel kruist in december de degens met Brahms, Mendelssohn en Strauss. En u? U moet daar absoluut bij zijn.

Het orkest begint met *Die Hebriden*, een concertouvertüre van Felix Mendelssohn, gevolgd door het *Hoboconcert* van Richard Strauss. Na de pauze staat de veel (te veel) gespeelde *Symphonie Nr.2* van Johannes Brahms op het programma.

Populaire keuzes, inderdaad, maar de selectie heeft er natuurlijk ook alles mee te maken dat het Conservatorium de studenten deze zeer bekende parels wil leren spelen. Om dezelfde reden wil het een ervaren dirigent die de studenten optimaal kan begeleiden. De dirigent is deze keer zelfs een echte publiekstrekker: de stokoude Duitser Peter Gülke (80). Het wordt hoe dan ook een bijzonder schouwspel om deze maestro nog een keer aan het werk te zien.

Voor kenners en leken

Die Hebriden schreef **Felix Mendelssohn** in 1830 naar aanleiding van zijn reis door Engeland en Schotland. Na een bezoek aan het Hebrideneiland Staffa, aan de westkust van Schotland, was hij dermate geïnspireerd door de grotten en het Schotse landschap dat hij, nog zeeziek van de wilde zee, onmiddellijk begon te componeren. Je kunt het onrustige schip dan ook duidelijk horen. Hij neemt je werkelijk mee naar Schotland. Niet voor niets verklaarde Brahms in 1874: "Alle meine Werke gäbe ich drum, wenn ich eine Ouvertüre wie die Hebriden von Mendelssohn hätte schreiben können."

Johannes Brahms had op dat moment zijn tweede symfonie nog niet geschreven. Drie jaar later componeerde hij die in slechts enkele maanden en het behoorde al snel tot het standaardrepertoire van vele orkesten. Men loofde het werk onmiddellijk. De bekende muziekcriticus Eduard Hanslick schreef enkele dagen na de première dat "het als de zon verwarmend schijnt

DIRIGENT PETER GÜLKE

op zowel kenners als leken." "Das ist ja lauter blauer Himmel, Quellenrieseln, Sonnenschein und kühler grüner Schatten!", schreef Theodor Billroth, die andere getrouwe van de Duitse componist, aan Brahms. Brahms zelf was natuurlijk verheugd over het succes van zijn werk, maar sprak vreemd genoeg altijd over deze symphonie als een van zijn treurigste werken. Mede deze dualiteit maakt het tot een absoluut hoogtepunt in het genre van de symphonie.

Oorlogsmuziek

Net zo geliefd door het optimistisch voorkomen bij het grote publiek is het *Hoboconcert* van **Richard Strauss**. Hij schreef het in 1945 na afloop van de Tweede Wereldoorlog op 81-jarige leeftijd. Tijdens de oorlog werd hij verrast door de sympathie van de geallieerde bezetters, die hij als zeer welwillend omschreef. Bovendien behandelden ze hem met veel respect. Een jonge Amerikaanse soldaat en hoboïst, de 24-jarige John Delancie, bezocht Strauss in zijn villa in Garmisch. Hij kende Strauss' muziek door en door van de orkestpartijen die hij al dikwijls gespeeld had. Tijdens een lang en gemoedelijk gesprek vroeg hij Strauss of hij ooit overwogen had om een hoboconcert te schrijven. Strauss antwoordde ontken-

Hoewel het bij dit korte gesprek bleef, zette het Strauss wel aan het den-

ken. Een jaar later was Delancie overdonderd toen hij zag dat Strauss een hoboconcert gepubliceerd had. Delancie speelde het zelf ruim dertig jaar later aan het einde van zijn carrière, nadat Strauss zich er wel degelijk voor had ingezet opdat Delancie de Amerikaanse première mocht spelen.

Ondanks de pure ellende waarin Europa vlak na de oorlog verkeerde, is het een opvallend optimistisch werk waarin Strauss teruggrijpt naar een vroegromantisch idioom in een periode die men vaak zijn *Indian summer* noemt. De stokoude meester laat niks of misschien wel alles aan de verbeelding over. Een man die alles gezien en meegemaakt heeft schrijft zo, enkele jaren voor zijn dood, een van de heerlijkste concerten aller tijden. De oprechtheid en puurheid zijn buitengewoon. Als iemand de essentie van muziek heeft benaderd, dan is het deze Strauss met dit hoboconcert.

Hoboïste Frauke Elsen zal soleren met het conservatoriumorkest onder leiding van Peter Gülke op donderdag 11 december om 20 uur in de grote zaal van het conservatorium. Adres: Regentschapsstraat 30, ingang rechtertervugel.

Toegang voor studenten is slechts vijf euro op vertoon van de studentenkaart. De normaalprijs bedraagt tien euro. ◆

Cultuuragenda voor studentenpintjesbudget

DOOR LIZA DIANE GORDIN

Retrospective - David Lynch - Small Stories

Cinéma GALERIES geeft een retrospectief van het werk van de meest bekende surrealistische regisseur uit deze tijd: David Lynch, regisseur van onder andere de serie *Twin Peaks* en de film *Lost Highway*.

Van 21 november tot en met 1 maart kan je op wekelijkse basis een film uit zijn oeuvre bekijken. Dankzij het Europees Huis van Fotografie, dat Lynch carte blanche schonk, is hier is ook de tentoonstelling *Small Stories* aan gekoppeld, waar de nieuwste foto's van Lynch te zien zijn.

Verlies jezelf helemaal in de surrealistische werkelijkheid wereld van deze tijd, na de droge lessen op de universiteit.

Eerste vertoning: Eraser Head (1997, 87 minuten, Franstalige ondertitels) op maandag 24 november, 19 u. Cinema Galeries, Koninginnegalerij 26, 1000 Brussel
Kostprijs:

De kotroute

Op de laatste donderdag van november stelt **Kotroute**, een initiatief van AmuseeVous, de toekomstige kunstenaars en muzikanten aan ons voor. De in Brussel wonende of studerende kunstenaars in spe stellen hun broeikamer van creativiteit open om hun werk te tonen aan de buitenwereld. Wie weet kan jij de volgende Stromae in zijn eigen kot zien optreden of in het atelier van de toekomstige Margritte rondlopen.

Van 19 uur tot middernacht staat er een dosis kunst en muziek op het programma, na het aanschaffen van een bandje aan de Beursschouwburg. Van hieruit zijn alle kotten bereikbaar op wandel- en fietsafstand.

Beursschouwburg, donderdag 27 november, 19 u tot 24 u
Kostprijs:

Paul Delvaux onthuld

Hoewel de meesten onder jullie René Magritte en Dali als boegbeelden zien van het surrealisme, heeft **Paul Delvaux** ook wel een plekje verdiend tussen de surrealisten – ook al stelde hij die referentie zelf niet zo op prijs.

Thema's als vrouwelijk naakt, grote dromerige ogen en menselijke skeletten komen vaak voor in de schilderijen van Delvaux, die je al snel in een vervreemde droomwereld brengen. Niet te vergeten dat het decor in zijn werk grotendeels geïnspireerd is op de treinstations en treinen in het Brusselsse.

Heb je een paar uur vrij tussen je lessen door, neem dan de bus of de fiets, of loop snel naar het Museum van Elsene. Dat ligt op nog geen twee kilometer van Campus Etterbeek. En maak plaats voor een droomwereld waar je even je brein kan laten prikkelen op een andere manier, in plaats van een vierkante academische prikkel.

Lopend van 23 oktober tot 18 januari 2015
Kostprijs:

of gratis op donderdag 27 november, 17u – 22u00
Museum van Elsene
Bus 95: Richting Beurs – fietsafstand : 10 min – wandelafstand : 20 min

Sensatie en sensualiteit, Rubens en zijn erfenis

Waar wij meteen aan denken als de naam **Peter Paul Rubens** valt, is volslanke vrouwen, druk bezette doeken met veel beweging en kerkelijke propaganda uit de barok.

Maar niet alleen dat: ook is hij een boegbeeld en een grote inspiratiebron geweest voor de kunstenaars die hem zouden volgen. Bozar brengt een ode aan zijn inspiratievolle oeuvre, zijn sensatie en sensualiteit die hij aan zijn volgende generatie heeft overgebracht.

Tickets zijn best prijzig, maar op donderdag 18 december is de toegang gratis voor alle tentoonstellingen in Bozar.

Lopend tot 4 januari 2015
Kostprijs:

of drie euro op 18 december 2014

CIRCUS

NOTAX RIGGT

MET

CARLO DI ETCAMPO
ALS HET **UNIZOON** DE CLOWN
HET TURNWONDER DAT
MAGISCH HOOG & SNEL KLIMT!

PIETRO TIMMERMANZI
& EN ZIJN
GOUDEN PARASCHUTISTEN!

WIJ DRAMMEN NET
ZOLANG DOOR TOTDAT HET
GRAPPIG WORDT!!!